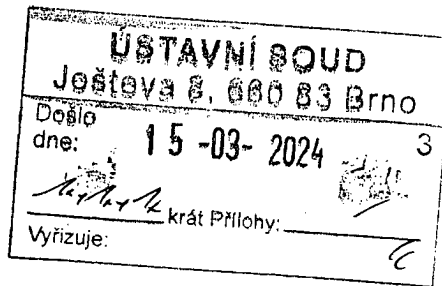

US24018608

Potvrzení o doručení dokumentu

Organizace: Ústavní soud

Základní údaje

Číslo podání: US CKDP 0005364/24

Odesílatel: Městský soud v Brně

Věc: 49 C 80/2024, Návrh č.l. 5 + přípis č.l. 21 ?

Doručeno: 15. 3. 2024 14:52:52

K Rukám:

Nepředchází

ID zprávy: DZ-200786

Do vlastních rukou: Ano

Email/DS: 7y7abii

Spisová značka:

SP. Zn. Odesílatele: 49 C 80/2024

Seznam validací

Výsledek	Soubor	Subjekt certifikátu	Vystavitel
Příloha je validní	V000002.PDF		
Podpis je platný	V000002.PDF	T=zapisovatelka, SERIALNUMBER=P138034, G=Ivona, SN=Krajcigrová, CN=Bc. Ivona Krajcigrová, OU=429, OU=civilní oddělení, O=Městský soud v Brně, OID.2.5.4.97=NTRCZ-00025062, C=CZ	CN=PostSignum Qualified CA 4, O="Česká pošta, s.p.", OID.2.5.4.97=NTRCZ-47114983, C=CZ
Příloha je validní	V000003.PDF		
Podpis je platný	V000003.PDF	T=zapisovatelka, SERIALNUMBER=P138034, G=Ivona, SN=Krajcigrová, CN=Bc. Ivona Krajcigrová, OU=429, OU=civilní oddělení, O=Městský soud v Brně, OID.2.5.4.97=NTRCZ-00025062, C=CZ	CN=PostSignum Qualified CA 4, O="Česká pošta, s.p.", OID.2.5.4.97=NTRCZ-47114983, C=CZ
Podpis je platný	PrijataDZ.zfo	SERIALNUMBER=S906210, CN=Informační systém datových schránek - produkční prostředí, OU=Digitální a informační agentura, O=Digitální a informační agentura, OID.2.5.4.97=NTRCZ-17651921, C=CZ	CN=PostSignum Qualified CA 4, O="Česká pošta, s.p.", OID.2.5.4.97=NTRCZ-47114983, C=CZ

Městský soud v Brně

✉ Polní 39, 608 01 Brno, IČO: 00025062

☎ 546 533 333, fax: 546 531 479, e-mail: podatelna@msoud.brn.justice.cz, IDDS: 7y7abii

NAŠE ZNAČKA: 49 C 80/2024-21

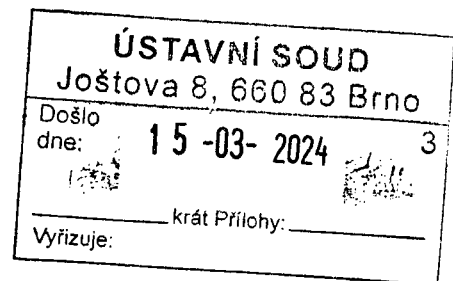
VAŠE ZNAČKA:

VYŘIZUJE: Bc. Ivona Krajcigrová

DNE: 15. března 2024

Ústavní soud
Joštova 8
660 83 Brno

Účastníci řízení: 1) Městský soud v Brně
2) Parlament České republiky

Vážení,

ve shora nadepsané věci Vám zasíláme Návrh Městského soudu v Brně s tím, že přílohy, pro velký obsah, Vám budou dodány na CD a zaslány dodatečně k Vaší spisové značce.

JUDr. Monika Schön, Ph.D., v. r.
předseda senátu

Nepředchází

Za správnost vyhotovení: Bc. Ivona Krajcigrová

Ústavní soud
Joštova 8
660 83 Brno

ÚSTAVNÍ SOUD	
Joštova 8, 660 83 Brno	
Došlo dne:	15 -03- 2024 3
_____ Vyřizuje:	

Návrh Městského soudu v Brně

na zrušení ustanovení obsaženého v § 3 odst. 3 zákona č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu, naposledy ve znění zákona č. 349/2023 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s konsolidací veřejných rozpočtů, vyjádřeného slovem „2,822násobek“

Účastníci řízení: 1) Městský soud Brně
Polní 994/39
608 01 Brno

2) Parlament České republiky

Nepředchází

Shodu s prvopisem potvrzuje: Bc. Ivona Krajcigrová.

Obsah návrhu	
I. Projednávaná žaloba	5
II. Znění napadeného ustanovení zákona č. 349/2023 Sb. a aktivní legitimace navrhovatele	5
III. Průběh legislativního procesu při přijímání zákona č. 349/2023 Sb.	6
III. 1 Poslanecká sněmovna	6
III. 2 Senát	7
III. 3 Prezident	7
III. 4 Sbírka zákonů	7
IV. Námitky vad legislativního procesu při přijímání zákona č. 349/2023 Sb.	8
IV. 1 Neprojednání vládního návrhu zákona s mocí soudní	8
IV. 2 Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona nesplňuje ústavněprávní požadavky	9
V. Obsahový (materiální) nesoulad zákona č. 349/2023 Sb. s Ústavou	10
V. 1 Přehled dosavadních platových restrikcí vůči soudcům	10
V. 2 Relevantní nálezy Ústavního soudu	11
V. 3 Zákon č. 349/2023 Sb. natrvalo snižuje již dosaženou úroveň platu soudců	12
V. 4 Zákon č. 349/2023 Sb. je v rozporu se zásadou proporcionality platové restrikce vůči soudcům oproti ostatním skupinám osob, jejichž příjmy jsou hrazeny z veřejných rozpočtů	15
V. 5 Zákon č. 349/2023 Sb. není odůvodněn „výjimečnými“ okolnostmi	19
VI. Platová základna coby systémově zakotvená platová solidarita soudců s ostatními zaměstnanci	19
VI. 1 Vývoj způsobu stanovení platové základny soudců od účinnosti zákona č. 236/1995 Sb. do současnosti	20
VI. 2 Konstrukce platové základny soudců z pohledu Ústavního soudu	21
VI. 3 Solidární princip platového automatu	21
VI. 4 Změna konstrukce platové základny soudců od roku 2021 provedená zákonem č. 587/2020 Sb. a důsledky této změny	22
VI. 5 Konstrukce platové základny soudců jako politikum	24
VII. Miliardové úspory státního rozpočtu v důsledku platových restrikcí vůči soudcům v minulosti	26
VIII. Platové restrikce v letech 2021 a 2022	26
VIII. 1 Rok 2021	26
VIII. 2 Rok 2022	28
IX. Zákon č. 349/2023 Sb. zasahuje do principu nezávislosti soudců	30
X. Závažné narušení smíru moci výkonné a moci soudní z roku 2015	30
XI. Znevážení justice coby pilíře demokratického právního státu	33
XII. Závěrem	33
XIII. Petit návrhu	34

Seznam příloh (ve formátu PDF):

číslo přílohy	označení přílohy
Příloha 01	sněmovní tisk 488/0 – vládní návrh zákona včetně důvodové zprávy
Příloha 02	projev poslankyně Heleny Válkové na 75. schůzi Poslanecké sněmovny dne 7. 9. 2023
Příloha 03	projev senátorky Věry Procházkové na 18. schůzi Senátu dne 8. 11. 2023
Příloha 04	článek „Zmrazíme vám platy, řekl Blažek justici“ ze dne 10. 5. 2023
Příloha 05	článek „Základní plat soudce se nezvýší o asi 6 tisíc korun. Jak vláda změní platový automat“ ze dne 12. 5. 2023
Příloha 06	připomínky Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2023 k návrhu zákona o konsolidaci veřejných rozpočtů
Příloha 07	příloha 1b k publikaci Českého statistického úřadu č. 110024-23, Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy – 1. čtvrtletí 2022 uveřejněné dne 8. 12. 2023
Příloha 08	článek „Ústavním činitelům platy zmrazit nechceme. Došlo by pak totiž k jejich skokovému zvýšení“ ze dne 10. 5. 2023
Příloha 09	článek „Platy politiků, soudců i žalobců mají stagnovat“ ze dne 12. 5. 2023
Příloha 10	článek „Na platy zaměstnanců státu má jít o 0,7 mld. Kč více, počet míst má klesnout“ ze dne 2. 10. 2023
Příloha 11	článek „Snížení platových tarifů? Policistů a hasičů se nedotkne, uklidňuje Rakušan“ ze dne 15. 6. 2023
Příloha 12	článek „Ministerstva řeší, jak ušetřit na úřednících a provozu. Stanjura se zbavuje i služebních aut“ ze dne 19. 6. 2023
Příloha 13	článek „Obří propouštění podle vlády - Úředníků ubude, ale většinou jen na papíře“ ze dne 30. 11. 2023
Příloha 14	článek „Milionové odměny v době úspor. Kolik dostali k platu šéfové na ministerstvech“ ze dne 21. 9. 2023
Příloha 15	článek „Ministři rozdávali obří bonusy i v krizi. Nejvíce za práci na úsporném balíčku“ ze dne 19. 1. 2024
Příloha 16	článek „Plat učitelů 2024 – Zvýší se o 2500 korun. Tabulky se ale měnit nebudou, řekl Bek“ ze dne 4. 10. 2023
Příloha 17	článek „Bek – Některým vysokoškolským učitelům můžou závidět platy i politici“ ze dne 2. 9. 2023
Příloha 18	článek „Lékaři podepsali smír, dostanou 9,8 miliardy. Žádné obavy o péči, řekl Fiala“ ze dne 8. 12. 2023
Příloha 19	článek „Politikům v regionech vyskočí platy navzdory škrtnům“ ze dne 20. 12. 2023
Příloha 20	informace podle nařízení vlády č. 102/2018 Sb., o vymezení nepodnikatelské sféry pro účely stanovení platové základny
Příloha 21	návrh státního závěrečného účtu za rok 2021 uveřejněný dne 3. 5. 2022 (sešit C, část 3.2.3, str. 92)
Příloha 22	návrh státního závěrečného účtu za rok 2022 uveřejněný dne 2. 5. 2023 (sešit C, část 3.2.3, str. 90)
Příloha 23	příloha 1b k publikaci Českého statistického úřadu č. 110024-20,

Shodu s prvopisem potvrzuje: Bc. Ivona Krajcigrová.

	Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy 3. čtvrtletí roku 2020 uveřejněné dne 14. 12. 2020
Příloha 24	stenografický zápis 19. schůze Senátu konané dne 20. 1. 2022
Příloha 25	sněmovní tisk 54/0
Příloha 26	článek „Vláda souhlasila s dohodou o platech soudců“ ze dne 9. 2. 2015
Příloha 27	tisková zpráva k výroční zprávě Nejvyššího kontrolního úřadu za rok 2021 ze dne 4. 4. 2022
Příloha 28	článek „Předsedové Baxa a Šámal: Hmotné zabezpečení souvisí s nezávislostí soudců“ ze dne 10. 2. 2015
Příloha 29	článek „Šámal: Naprostá většina soudců dohodu o platech přijme“ ze dne 11. 2. 2015
Příloha 30	článek „Když soudci hrozí žalobami. Jde o hamižnost, nebo oprávněný strach o nezávislost?“ ze dne 26. 1. 2022
Příloha 31	prohlášení shromáždění předsedů soudů ze dne 11. 2. 2015
Příloha 32	článek „Evropská komise – Česká justice patří v Evropě mezi nejrychlejší“ ze dne 8. 6. 2023
Příloha 33	výše odměn za rok 2021
Příloha 34	výše odměn za rok 2022

I.

Projednávaná žaloba

[1] Městský soud v Brně projednává v řízení vedeném pod sp. zn. 49 C 80/2024 žalobu, kterou se soudce Okresního soudu Brno-venkov domáhá vůči České republice – Okresnímu soudu Brno-venkov zaplacení doplatku platu a víceúčelové paušální náhrady výdajů za dobu od 1. 1. 2024 do 31. 1. 2024.

[2] Po právní stránce se jedná o nárok žalobce na plat ve smyslu § 28 až § 31 zákona č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 236/1995 Sb.“), a o nárok na víceúčelovou paušální náhradu výdajů (dále jen „náhrada výdajů“) ve smyslu § 32 odst. 1 písm. a) zákona č. 236/1995 Sb.

[3] Žalobce v žalobě poukazuje na to, že přijetím části sedmnácté, čl. XXIX zákona č. 349/2023 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s konsolidací veřejných rozpočtů (dále jen „zákon č. 349/2023 Sb.“ nebo „část zákona“ anebo „zákon“) došlo s účinností od 1. 1. 2024 ke změně ustanovení § 3 odst. 3 zákona č. 236/1995 Sb. tak, že byla snížena platová základna pro soudce, neboť násobek průměrné hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců (dále jen „průměrná mzda“) v národním hospodářství dosažené podle zveřejněných údajů Českého statistického úřadu za předminulý kalendářní rok 2022 činí s účinností od 1. 1. 2024 pouze 2,822násobek této průměrné mzdy namísto jejího dosavadního 3násobku (dále jen „trojnásobek“).

[4] Žalobce v žalobě tvrdí, že za dobu od 1. 1. 2024 do 31. 1. 2024 mu nebyl vyplacen plat ve výši 129.750 Kč a náhrada výdajů ve výši 6.700 Kč, tedy ve výši, jež by mu příslušela, nebýt zákona č. 349/2023 Sb. Žalobci byl za uvedené období vyplacen plat pouze ve výši 122.025 Kč a náhrada výdajů pouze ve výši 6.300 Kč, a celkový rozdíl na platu a náhradě výdajů (dále jen „plat“) představuje jím žalovanou částku ve výši 8.125 Kč.

[5] Podle žalobce je změna zákona č. 236/1995 Sb. provedená zákonem č. 349/2023 Sb. v rozporu s ústavním zákonem č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky (dále jen „Ústava“), a to z důvodů vad legislativního procesu při přijímání zákona a dále z materiálních důvodů. Žalobce proto Městským soudem v Brně (dále jen „navrhovatel“) navrhuje, aby podal k Ústavnímu soudu návrh na zrušení ustanovení obsaženého v § 3 odst. 3 zákona č. 236/1995 Sb., ve znění zákona č. 349/2023 Sb., vyjádřeného slovem 2,822násobek, jež má být při řešení věci použito.

II.

Znění napadeného ustanovení zákona č. 349/2023 Sb. a aktivní legitimace navrhovatele

[6] Navrhovatel musí při řešení věci popsané v článku I. použít ustanovení § 3 odst. 3 zákona č. 236/1995 Sb., ve znění zákona č. 349/2023 Sb., které zní:

*Platová základna pro soudce činí od 1. ledna do 31. prosince kalendářního roku **2,822násobek** průměrné hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství dosažené podle zveřejněných údajů Českého statistického úřadu za předminulý kalendářní rok; platová základna pro představitelů činí od 1. ledna do 31. prosince kalendářního roku 83,3 % platové základny pro soudce. Platová základna se zaokrouhluje na celé koruny naboru. Výši platové základny pro příslušný kalendářní rok vyblašuje Ministerstvo práce a sociálních věcí ve Sbírce zákonů a mezinárodních smluv sdělením¹⁾.*

[7] Navrhovatel dospěl k závěru, že uvedené ustanovení (jeho část vyjádřená slovem „2,822násobek“), jež má být při řešení věci použito, je v rozporu s Ústavou, a je proto aktivně legitimován podle čl. 95 odst. 2 Ústavy a ustanovení § 64 odst. 3 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, k podání návrhu na zrušení tohoto ustanovení.

[8] Rozpor zákona s Ústavou je dán dvěma relativně samostatnými okruhy důvodů neústavnosti, a to že:

- legislativní proces při přijímání zákona byl sružen závažnými vadami, jež mají ústavněprávní rozměr (viz článek IV. návrhu),
- bez ohledu na vady legislativního procesu není zákon v souladu s Ústavou ani po obsahové (materiální) stránce, neboť v rozporu s čl. 1 odst. 1 ve spojení s čl. 82 odst. 1 Ústavy zasahuje do soudcovské nezávislosti v té její součásti, jež se týká materiálního zabezpečení soudců (viz články V. a násl. návrhu).

III.

Průběh legislativního procesu při přijímání zákona č. 349/2023 Sb.

III. 1

Poslanecká sněmovna

[9] Vládní návrh zákona včetně důvodové zprávy byl poslancům Poslanecké sněmovny rozeslán dne 30. 6. 2023 jako tisk 488/0. V části důvodové zprávy (str. 255-256), jež se vztahuje ke změně zákona č. 236/1995 Sb., vláda uvedla:

- *Navrhovaná platová restrikce je podle názoru předkladatele plně konformní s ústavním pořádkem. Platová restrikce dopadá stejně na představitele všech pilířů státní moci a nezapříčiňuje absolutním snížením platového standardu soudců, který by byl problematický s ohledem na garance jejich nezávislosti. V kontextu navrhované úpravy zákona č. 236/1995 Sb. je namísto uvést, že v letech 2022 a 2023 již došlo k realizaci několika změn právních předpisů s cílem stabilizovat veřejné rozpočty a v rámci této novely je předkládána řada dalších opatření, jež zasáhnou do finanční situace většiny obyvatel státu. Současná navrhovaná restrikce ve vztahu k platu poskytovanému za výkon funkce tak představuje, kromě nástroje rozpočtové úspory, i akt sounáležitosti s ostatními skupinami osob, jejichž příjmy byly dosavadními úspornými opatřeními postíženy.*
- *Předkladatel podobu návrhu zvažoval i s ohledem na kvalifikovanou ochranu platu soudců, která vyplývá z existující judikatury Ústavního soudu, jenž konstatoval, že zásahy zákonodárce do materiálního zabezpečení je třeba hodnotit především z perspektivy principu soudcovské nezávislosti. Dočasné pozastavení tempa růstu soudcovských platů bylo v minulosti Ústavním soudem opakovaně posouzeno za platovou restrikci, která nepředstavuje ústavně nepřijatelný zásah do materiálního zajištění soudců – za předpokladu, že důsledkem zmrazení platů nebylo nominální snížení platu a zároveň je zmrazení toliko dočasného charakteru (srov. např. náleží Ústavního soudu ze dne 2. 3. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 13/08, a náleží ze dne 16. 1. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 55/05). Naopak Ústavní soud neaproboval zmrazení platové základny pro soudce toliko v případech, kdy zbytek rozpočtového sektoru vykazoval obecný nárůst výše platů (k tomu více viz trojice náleží ze dne 14. 7. 2005 – sp. zn. Pl. ÚS 34/04, sp. zn. Pl. ÚS 43/04, a sp. zn. Pl. ÚS 9/05).*
- *Předkládaný návrh absolutní nominální pokles platů soudců nezapříčiňuje, ale pro rok 2024 zachovává platovou hladinu na současné úrovni; k tomu je třeba podotknout, že v roce 2023 došlo ke standardnímu nárůstu platových základen představitelů a soudců. Oproti ostatním skupinám osob odměňovaných z veřejných rozpočtů je tak postavení soudců v roce 2023 relativně výhodnější a ani v roce 2024 nebude z hlediska odměňování horší. V dalších letech bude upravená platová základna všech osob odměňovaných za výkon funkce růst standardním způsobem, z čehož je zřejmá dočasnost navrhovaného opatření. I zde obtojí platová restrikce vůči soudcům v porovnání s ostatními osobami odměňovanými z veřejných rozpočtů, neboť i v případě*

Shodu s prvopisem potvrzuje: Bc. Ivona Krajcigrová.

zvýšení platových tarifů zaměstnanců ve veřejných službách a správě a státních zaměstnanců v dalších letech o určité procento se do výše těchto tarifů trvale nepřiznává „propíše“ jejich nezvyšování v letech 2023 a 2024.

- Předkládaná komplexní úprava mající za cíl konsolidovat veřejné rozpočty neobsahuje zlepšení platových poměrů ostatních veřejných zaměstnanců („služebníků státu“; slovy Ústavního soudu); naopak, bude znamenat snížení jistoty jejich materiálního zabezpečení v širším smyslu. V této souvislosti je adekvátní připomenout, že Ústavní soud v minulosti aproboval zmrazení soudcovských platů za situace, kdy docházelo k růstu platů pouze u vybraných profesí (konkrétně šlo o růst platů pedagogických pracovníků, viz nálezy Pl. ÚS 13/08), a rušil fixaci soudcovských platů až v případech, kdy docházelo k růstu platu obecně mezi veřejnými zaměstnanci (opět viz trojice nálezů ze dne 14. 7. 2005 - sp. zn. Pl. ÚS 34/04, sp. zn. Pl. ÚS 43/04 a sp. zn. Pl. ÚS 9/05).

Důkaz: sněmovní tisk 488/0 – vládní návrh zákona včetně důvodové zprávy (příloha 01)
zdroj: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=488&CT1=0>

[10]K vládnímu návrhu zákona podala poslankyně Helena Válková pozměňovací návrh, podle kterého by platová základna pro soudce zůstala ve výši trojnásobku průměrné mzdy. Dne 7. 9. 2023 přednesla na 75. schůzi Poslanecké sněmovny odůvodnění tohoto pozměňovacího návrhu, vycházející z názoru o neústavnosti snížení násobku na 2,822násobek pro rozpor s judikaturou Ústavního soudu.

Důkaz: projev poslankyně Heleny Válkové na 75. schůzi Poslanecké sněmovny dne 7. 9. 2023 (příloha 02)

[11]Poslanecká sněmovna schválila vládní návrh zákona bez zmíněného pozměňovacího návrhu na své 77. schůzi konané dne 13. 10. 2023.

III. 2 Senát

[12]Poslanecká sněmovna postoupila vládní návrh zákona Senátu dne 16. 10. 2023 jako tisk 161.

[13]K vládnímu návrhu zákona podala senátorka Věra Procházková pozměňovací návrh, podle kterého by platová základna pro soudce zůstala ve výši trojnásobku průměrné mzdy. Dne 8. 11. 2023 přednesla na schůzi Senátu odůvodnění pozměňovacího návrhu, vycházející z názoru o neústavnosti snížení násobku na 2,822násobek pro rozpor s judikaturou Ústavního soudu.

Důkaz: Projev senátorky Věry Procházkové na 18. schůzi Senátu dne 8. 11. 2023 (příloha 03)
zdroj:
https://www.senat.cz/xqw/xervlet/psssenat/historie?cid=psssenat_historie.pHistorieTisku.list&forEach

[14]Senát schválil vládní návrh zákona ve znění postoupeném mu Poslaneckou sněmovnou bez zmíněného pozměňovacího návrhu na své 18. schůzi konané dne 8. 11. 2023.

III. 3 Prezident

Zákon byl doručen prezidentu republiky k podpisu dne 9. 11. 2023. Prezident zákon podepsal dne 22. 11. 2023.

III. 4 Sbírka zákonů

[15]Ve Sbírce zákonů byl zákon vyhlášen dne 12. 12. 2023 pod č. 349/2023 Sb.

Shodu s prvopisem potvrzuje: Bc. Ivona Krajcigrová.

IV.

Námítky vad legislativního procesu při přijímání zákona č. 349/2023 Sb.

IV. 1

Neprojednání vládního návrhu zákona s mocí soudní

[16] Ústavní soud v nálezu ze dne 10. 7. 2014, sp. zn. Pl. ÚS 28/13 [dále též „náleží Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 28/13“ nebo „Pl. ÚS 28/13“] (body 52, 53), uvedl, že vláda i Parlament opakovaně zachází – pokud jde o způsob přijetí zákona, jenž zásadním způsobem zasahuje materiální zabezpečení soudců – s třetí součástí státní moci, totiž mocí soudní, způsobem, jenž v evropském demokratickém a právním prostoru lze jen stěží nalézt. Ústavní soud v minulosti již několikrát apeloval, aby exekutiva i moc zákonodárna respektovaly pravidla demokratické politické kultury. Ústavní soud již v nálezu ze dne 7. 9. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 12/10 [dále též „náleží Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 12/10“ nebo „Pl. ÚS 12/10“] (bod 25), uvedl: „Soudci se ocitli z hlediska možnosti relevantně projevit svoji vůli a bránit se v otázce platu v horší pozici než ostatní profese ... v případě výjimečných okolností, např. tíživé finanční situace státu, by napříště neměli být soudci takto znevýhodněni a k tomu, aby zákonodárce mohl přistoupit k platovým restrikcím, by si měl opatřit relevantní stanovisko reprezentantů soudní moci, jež by se mělo stát i součástí důvodové zprávy.“ V nálezu ze dne 2. 8. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 16/11 [dále též „náleží Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 16/11“ nebo „Pl. ÚS 16/11“] pak Ústavní soud připomněl s veškerou naléhavostí konstitutivní principy demokratické společnosti, s nimiž stojí a padá ústavní stát – slovy tehdejšího nálezu Ústavního soudu ze dne 21. 12. 1993, sp. zn. Pl. ÚS 19/93, „právo a spravedlnost není předmětem volné dispozice zákonodárce a tím ani zákona, protože zákonodárce je vázán určitými základními hodnotami, jež Ústava prohlašuje za nedotknutelné“. Platové restrikce soudců vždy budou znamenat určitou formu zásahu do jednoho z komponentů soudcovské nezávislosti, proto je nepřijatelné, aby k takovému zásahu docházelo jednostranně; soudci představují z pohledu osobního rozsahu zákona č. 236/1995 Sb. nejpočetnější skupinu osob, navíc skupinu, jež požívá z hlediska ústavního zvláštní ochrany, a prostor pro zásahy do jejich postavení je užší než u skupin jiných ústavních činitelů. Moc soudní nemá v našich ústavních podmínkách reprezentaci, přesto je však soudní soustava završena dvěma nejvyššími soudy – ty musejí chtít nechtít za této situace plnit i nezbytnou roli reprezentantů moci soudní. Derogační zásah by v posuzované věci tedy byl jen prostým důsledkem setrvalého doslova přehlíživého přístupu vlády a zákonodárce k moci soudní, kterou snad i s odstupem téměř 25 let od zásadní společenské změny vnímají toliko jako skupinu státních úředníků závislých na státu a placených tak, jak se zachce té které politické reprezentaci. Z hlediska nároků na legislativní proces do budoucna nebude možné, aby Ústavní soud aproboval jakýkoli postup, který pomine projednání s představiteli, resp. zástupci nezávislé justice, a to jak na úrovni exekutivní, tak zákonodárné, jak uzavřel Ústavní soud v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 28/13.

[17] „Projednání“ vládního návrhu zákona s představiteli justice proběhlo tak, že na jednání konaném na Ministerstvu spravedlnosti dne 9. 5. 2023 byli představitelé justice obecně seznámeni s tím, že vláda zvažuje „nějakou“ restrikci platu. Nic konkrétního jim však řečeno nebylo, žádný návrh na platovou restrikci k diskusi či vyjádření nepadl. Přitom již dne 12. 5. 2023 byl na internetu publikován článek, jenž jako přílohu obsahoval paragrafované znění vládního návrhu zákona snižujícího násobek průměrné mzdy z trojnásobku na 2,82násobek (tehdy ještě nešlo o 2,822násobek). Ani později vláda s představiteli justice nevedla žádné jednání či diskusi o návrhu, jeho důvodech či variantách. Na neprojednání vládního návrhu zákona nic nemění ani jeho doručení Nejvyššímu soudu a Nejvyššímu správnímu soudu v rámci zkráceného připomínkového řízení, neboť tomu nepředcházelo jeho projednání s představiteli justice. Na absenci „reálného věcného projednání“ vládního návrhu zákona ostatně poukázal i Nejvyšší soud v připomínkách ze dne 29. 5. 2023. Na absenci projednání vládního návrhu zákona s představiteli Shodu s prvopisem potvrzuje: Bc. Ivona Krajcigrová.

justice upozornila i poslankyně Helena Válková v projevu na 75. schůzi Poslanecké sněmovny konané dne 7. 9. 2023 v souvislosti s jí předloženým pozměňovacím návrhem, aby ke snížení násobku v platové základně soudců nedošlo.

- Důkaz: 1) článek „Zmrazíme vám platy, řekl Blažek justici“ ze dne 10. 5. 2023 (příloha 04)
2) článek „Základní plat soudce se nezvýší o asi 6 tisíc korun. Jak vláda změní platový automat“ ze dne 12. 5. 2023 (příloha 05)
3) připomínky Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2023 k návrhu zákona o konsolidaci veřejných rozpočtů (příloha 06)
4) projev poslankyně Heleny Válkové na 75. schůzi Poslanecké sněmovny dne 7. 9. 2023 (příloha 02)

[18]Navrhovatel namítá, že moc výkonná ani zákonodárná neprojednaly vládní návrh zákona s představiteli moci soudní. Přitom šlo o přijetí zákona, jehož důsledkem je trvalý a zásadní zásah do soudcovské nezávislosti, neboť snížení násobku představuje do budoucna trvalé snížení platu soudců, a nejde již tedy o krátkodobé platové restriktce jako tomu bylo obvykle doposud. K takovému zásadnímu zásahu přitom došlo jednostranně, bez slyšení moci soudní, ačkoliv soudci požívají z hlediska ústavního zvláštní ochrany z důvodu významu moci soudní pro fungování demokratické společnosti a vlády práva. Neprojednání vládního návrhu zákona s mocí soudní proto představuje podstatnou vadu legislativního procesu, která vede k závěru o neústavnosti napadené části zákona.

IV. 2

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona nesplňuje ústavněprávní požadavky

[19]Ústavní soud v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 28/13 (body 53, 71) uvedl, že zásahy do materiálního postavení soudců musejí být řádně odůvodněny včetně komplexního ekonomického rozboru, z něž budou patrné možnosti státního rozpočtu v návaznosti na hospodářskou situaci státu, a poskytnuty řádné údaje o situaci v odměňování zejména vyšších státních úředníků a dalších osob s nejvyššími odměnami za práci poskytovanými ze státního rozpočtu. Takový ekonomický rozbor musí být součástí důvodové zprávy k návrhu zákona.

[20]Podle navrhovatele důvodová zpráva nesplňuje ústavněprávní požadavky, neboť je velmi stručná a paušální, obsahuje jen obecné proklamace, a naopak především neobsahuje komplexní ekonomický rozbor, z něž by byly patrné možnosti státního rozpočtu v návaznosti na hospodářskou situaci státu ve vztahu k odměňování soudců. Důvodová zpráva neobsahuje ani výši úspory státního rozpočtu pro rok 2024 (tu by bylo možno spočítat velmi přesně), ani odhad úspor pro roky příští. Pokud by důvodová zpráva takové údaje obsahovala, vyšlo by jistě najevo, že výše úspory státního rozpočtu je z pohledu objemu státního rozpočtu (či jeho schodku) zcela marginální. Detailní vysvětlení důvodů pro platovou restriktci přitom bylo o to naléhavější, že důsledkem restriktce je zásadní zásah do soudcovské nezávislosti v její složce týkající se materiálního zabezpečení soudců, jehož úroveň snížením násobku poklesne natrvalo, nejde tedy o přechodnou či krátkodobou restriktci.

[21]U důvodové zprávy nelze přehlédnout, že účelově a selektivně argumentuje již dávnými nálezy Ústavního soudu ze dne 16. 1. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 55/05 [dále též „nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 55/05“ nebo „Pl. ÚS 55/05“], a ze dne 2. 3. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 13/08 [dále též „nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 13/08“ nebo „Pl. ÚS 13/08“], v nichž platové restriktce z ústavněprávního hlediska obstály, a vůbec se nevypořádává se čtyřmi posledními nálezy Ústavního soudu [sp. zn. Pl. ÚS 12/10, sp. zn. Pl. ÚS 16/11, sp. zn. Pl. ÚS 33/11 (dále též „nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 33/11“ nebo „Pl. ÚS 33/11“) a především sp. zn. Pl. ÚS 28/13), které naopak platové restriktce jako neústavní zrušily. Vládou zmiňovaný nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 13/08 byl posledním pro vládu „úspěšným“ nálezem, a stojí za zdůraznění, že Ústavní soud se v pozdějším vyhovujícím nálezu sp. zn. Pl. ÚS 12/10 od závěrů obsažených

Shodu s prvopisem potvrzuje: Bc. Ivona Krajcigrová.

v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 13/08 výslovně odklonil, a naopak přitakal disentním stanoviskům některých soudců k nálezu sp. zn. Pl. ÚS 13/08. K podstatě těchto disentních stanovisek se Ústavní soud přihlásil i v následujících třech nálezech.

[22] Ačkoliv má platová restrikce formu snížení násobku průměrné mzdy v platové základně, důvodová zpráva se vůbec nevypořádává s nálezem Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 28/13, jenž se snížením násobku (z trojnásobku na 2,75násobek) zabýval a shledal jej protiústavním. V uvedeném nálezu Ústavní soud označil dosavadní relaci trojnásobku k průměrné mzdě v nepodnikatelské sféře za ústavně konformní, jež se nevymyká evropským standardům a představuje v zásadě průměr postavení soudce například v členských zemích Rady Evropy. Přitom nyní napadené snížení násobku na 2,822násobek (o 6 %) a tehdejší snížení násobku na 2,75násobek (o 8 %) není od sebe příliš nominálně vzdáleno.

[23] Důvodová zpráva též neobsahuje stanovisko představitelů moci soudní, ačkoliv Ústavní soud tento požadavek na důvodovou zprávu klade také. Takové stanovisko důvodová zpráva samozřejmě ani obsahovat nemohla, neboť s představiteli moci soudní nebyl vládní návrh zákona reálně vůbec projednán.

V.

Obsahový (materiální) nesoulad zákona č. 349/2023 Sb. s Ústavou

V. 1

Přehled dosavadních platových restrikcí vůči soudcům

(pozn.: způsob rozhodnutí Ústavního soudu o té které platové restrikci je pro stručnost uveden až od roku 2010):

rok	způsob platové restrikce	zákon číslo
1997	odnětí dalšího platu za druhé pololetí	287/1997 Sb.
1998	odnětí dalšího platu za druhé pololetí	268/1998 Sb.
1999 a 2000	odnětí dalšího platu za druhé pololetí	308/1999 Sb.
2001	odnětí dalšího platu za druhé pololetí	416/2001 Sb.
2003	zmrazení platu (platová základna totožná jako v roce 2002)	425/2002 Sb.
	odnětí ½ dalšího platu za první a druhé pololetí	425/2002 Sb.
2004	zmrazení platu (platová základna totožná jako v roce 2002)	427/2003 Sb.
	odnětí ½ dalšího platu za první a druhé pololetí	427/2003 Sb.
	odnětí zbývající ½ dalšího platu za druhé pololetí	590/2004 Sb.
od 2005	zrušení obou dalších platů a rozpuštění pouze jednoho z nich	626/2004 Sb.
2008 až 2010	zmrazení platu (platová základna totožná jako v roce 2007)	261/2007 Sb.
2010	stanovení platu na 96 % platu dosaženého v roce 2007 (zrušeno nálezem sp. zn. Pl. ÚS 12/10)	418/2009 Sb.
2011 až 2014	zmrazení platu stanovením ad hoc platové základny pro rok 2011 a roky 2012 až 2014 (zrušeno nálezy sp. zn. Pl. ÚS 16/11 a Pl. ÚS 33/11)	425/2010 Sb.
od 2011	snížení násobku průměrné mzdy v nepodnikatelské sféře v platové základně z 3násobku na 2,5násobek (zrušeno nálezem sp. zn. Pl. ÚS 33/11 ke dni 31. 12. 2012)	425/2010 Sb.
od 2013	stanovení násobku na 2,75násobek (zrušeno nálezem sp. zn. Pl. ÚS 28/13 ke dni 31. 12. 2014)	11/2013 Sb.

rok	způsob platové restrikce	zákon číslo
2021	1) zmrazení platu stanovením ad hoc platové základny pro rok 2021 (platová základna je totožná jako v roce 2020), u Ústavního soudu projednáváno pod sp. zn. Pl. ÚS 4/23 2) trvalá změna způsobu určení platové základny, která vychází z průměrné mzdy v národním hospodářství namísto průměrné mzdy v nepodnikatelské sféře	587/2020 Sb.
od 1. 2. 2022 do 31. 12. 2022	snížení platu stanovením platové základny pro dobu od 1. 2. do 31. 12. 2022 (platová základna totožná jako v roce 2020), u Ústavního soudu projednáváno pod sp. zn. Pl. ÚS 15/22	18/2022 Sb.
od 2024 natrvalo	snížení násobku průměrné mzdy v národním hospodářství v platové základně z trojnásobku na 2,822násobek	349/2023 Sb.

V. 2

Relevantní nálezy Ústavního soudu

[24]Navrhovatel opírá svou argumentaci, vedoucí jej k závěru o obsahovém (materiálním) nesouladu napadeného zákona s Ústavou, zejména o tři poslední nálezy Ústavního soudu ve věcech platových restrikcí vůči soudcům, v nichž Ústavní soud navázal na svou dřívější judikaturu a shrnul ji. Judikaturu Ústavního soudu ve věcech platových restrikcí vůči soudcům lze tedy pokládat za již ustálenou.

[25]V časové řadě prvním ze tří nálezů Ústavního soudu je nález ze dne 2. 8. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 16/11, jímž zrušil zmrazení platu soudců pro rok 2011. Druhý nález Ústavního soudu je ze dne 3. 5. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 33/11, jímž zrušil snížení relace průměrné mzdy v nepodnikatelské sféře k platu soudců (od roku 2011) z trojnásobku na 2,5násobek, a zrušil též zmrazení platu soudců pro roky 2012 až 2014. Třetím a prozatím posledním nálezem je nález Ústavního soudu ze dne 10. 7. 2014, sp. zn. Pl. ÚS 28/13, jímž zrušil snížení relace průměrné mzdy v nepodnikatelské sféře k platu soudců (od roku 2013) z trojnásobku na 2,75násobek.

[26]Ústavní soud ve zmíněných třech nálezech sp. zn. Pl. ÚS 16/11, sp. zn. Pl. ÚS 33/11 a sp. zn. Pl. ÚS 28/13 zformuloval zobecňující teze, podle nichž posuzuje ústavnost platových restrikcí vůči soudcům. Jde o následující teze:

- posouzení ústavnosti platových restrikcí vůči soudcům spadá do rámce vymezeného principem soudcovské nezávislosti,
- ústavní postavení soudců na straně jedné a představitelů moci zákonodárné a výkonné, zvláště pak státní správy, na straně druhé se vzhledem k principu dělby moci a principu nezávislosti soudců odlišuje, z čehož plyne i rozdílný dispoziční prostor pro zákonodárce k platovým restrikcím vůči soudcům ve srovnání s dispozičním prostorem k takovýmto restrikcím v jiných oblastech veřejné sféry (např. nález Pl. ÚS 28/13, bod 58),
- princip rovnosti v oblasti restrikcí v odměňování státních zaměstnanců, ústavních činitelů a soudců lze akcentovat před principem komplexně chápané nezávislosti soudců za zcela výjimečných okolností,
- zásah do materiálního zabezpečení soudců garantovaného zákonem nesmí být výrazem svévole zákonodárce, nýbrž musí být, vycházející ze zásady proporcionality, odůvodněn výjimečnými okolnostmi, např. tíživou finanční situací státu, přičemž i za splnění této podmínky musí být zohledněna odlišnost funkce soudců a představitelů moci zákonodárné a výkonné, zvláště pak státní správy,

Shodu s prvopisem potvrzuje: Bc. Ivona Krajcigrová.

- platové poměry soudců v širokém smyslu mají být stabilní nesnižovatelnou veličinou, nikoli pohyblivým faktorem, s nímž kalkuluje to či ono vládní uskupení například proto, že se mu zdají platy soudců příliš vysoké ve srovnání s platy státních zaměstnanců nebo ve srovnání s jinou profesní skupinou (nález Pl. ÚS 28/13, bod 78). K tomu Ústavní soud v nálezu ze dne 11. 6. 2003, sp. zn. Pl. ÚS 11/02, ještě dodal, že usilování o takovou rovnost vybočuje z kategorie ústavnosti, jde o politický cíl, který nemá oporu v ústavně chápaném principu rovnosti.
- krok zákonodárce, jímž (by) došlo nikoliv k pozastavení tempa růstu platu soudců, nýbrž k byt' i jen částečnému odnětí již dosažené úrovně jejich materiálního zabezpečení, by stěžímohl Ústavní soud z hlediska principů demokratického právního státu aprobovat. Zvláště to platí, pokud by se ukázalo, že takováto zásadně nepřijatelná restrikce zasahuje toliko nebo především příjmové poměry soudců, a nikoliv současně příjmy jiných „služebníků“ státu (nález sp. zn. Pl. ÚS 33/11).

V. 3

Zákon č. 349/2023 Sb. natrvalo snižuje již dosaženou úroveň platu soudců

[27] Ačkoliv o tom důvodová zpráva mlčí, jedná se samozřejmě o snížení platu soudců, neboť nebýt snížení násobku z trojnásobku na 2,822násobek (tj. o 6 %), vzrostla by platová základna soudců pro rok 2024 také o 6 %. Stejným způsobem by platová základna rostla i v dalších letech, neboť průměrná mzda by se násobila číslem 3 a nikoliv číslem 2,822. Jde tedy o snížení platu soudců trvalého charakteru, a nikoliv o „dočasnou“ platovou restrikci, jak to tvrdí důvodová zpráva.

[28] Při matematickém výpočtu míry snížení platu soudců je třeba vycházet z následujících údajů:

- vyhlášená platová základna pro rok 2024 činí 113 775 Kč (sdělení Ministerstva práce a sociálních věcí č. 448/2023 Sb.), což je součin čísla 2,822 a částky 40 317 Kč coby průměrné mzdy v národním hospodářství dosažené podle zveřejněných údajů Českého statistického úřadu za předminulý kalendářní rok 2022,
- platová základna pro rok 2024 bez přijetí napadeného zákona by činila 120 951 Kč (40 317 Kč coby průměrná mzda v národním hospodářství x 3),
- rozdíl mezi výše uvedenými platovými základnami (120 951 Kč a 113 775 Kč) činí v roce 2024 částku 7 176 Kč, tj. 6 %,
- trvale činí rozdíl v platové základně mezi výše uvedenými násobky průměrné mzdy (trojnásobek a 2,822násobek) 0,178, tj. 6 %.

Důkaz: příloha 1b k publikaci Českého statistického úřadu č. 110024-23 Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy – 1. čtvrtletí 2022 uveřejněné dne 8. 12. 2023 (příloha 07)
zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/evidencni-pocet-zamestnancu-a-jejich-mzdy-3-ctvrtleti-2023>

[29] Z judikatury Ústavního soudu přitom plyne, že platové poměry soudců v širokém smyslu mají být stabilní nesnižovatelnou veličinou, nikoli pohyblivým faktorem, s nímž kalkuluje to či ono vládní uskupení (nález Pl. ÚS 28/13, bod 78). Byt' i jen částečné odnětí již dosažené úrovně jejich materiálního zabezpečení by stěžímohl Ústavní soud z hlediska principů demokratického právního státu aprobovat. Zvláště to platí, pokud by se ukázalo, že takováto zásadně nepřijatelná restrikce zasahuje toliko nebo především příjmové poměry soudců, a nikoliv současně příjmy jiných „služebníků“ státu (nález sp. zn. Pl. ÚS 33/11).

Shodu s prvopisem potvrzuje: Bc. Ivona Krajcigrová.

[30]Nynější snížení platu soudců je čiré politikum, a nikoliv seriózní krok k úspoře na výdajové stránce státního rozpočtu, a to nejen s ohledem na zanedbatelnou úsporu odhadovanou navrhovatelem na 2 promile plánovaného schodku státního rozpočtu v roce 2024 (viz bod 55 návrhu), ale i s ohledem na snížení násobku na zcela přesnou hodnotu 2,822. Takové exaktní číslo přitom již ze své podstaty nemůže být výsledkem nějaké seriózní analýzy či úvahy o výši soudcovských platů do budoucna, ale je zkratkovitým výsledkem aktuální matematické hry s čísly. Cílem této hry evidentně bylo nejen dosáhnout faktického zmrazení platu soudců pro rok 2024, což vláda výslovně vyjádřila v důvodové zprávě, ale „potichu“ (bez dostatečného vysvětlení v důvodové zprávě) do budoucna platy soudců natrvalo snížit formou snížení násobku průměrné mzdy v platové základně. Za všechny komentáře politiků je možno zmínit tehdejšího předsedu poslaneckého klubu KDU-ČSL poslance Marka Výborného, jenž se vyjadřoval tak, že si vláda byla vědoma problematičnosti zmrazení platu soudců z pohledu Ústavního soudu a toho, že po rozmrazení dojde ke skokovému nárůstu platů, a proto namísto ke zmrazení vláda přistoupila ke snížení násobku, a jako hlavní důvod tohoto kroku označil symbolickou rovnou a solidaritu s ostatními osobami odměňovanými z veřejných rozpočtů. V článku VI. 3. návrhu však navrhovatel poukazuje na existenci solidarity platů soudců se všemi zaměstnanci v národním hospodářství, tedy včetně osob odměňovaných z veřejných rozpočtů ve smyslu platového automatu, bez jakékoli důvodnosti do něj zasahovat.

- Důkaz: 1) článek „Ústavním činitelům platy zmrazit nechceme. Došlo by pak totiž k jejich skokovému zvýšení“ ze dne 10. 5. 2023 (příloha 08)
 2) článek „Platy politiků, soudců i žalobců mají stagnovat“ ze dne 12. 5. 2023 (příloha 09)

[31]Ke snížení násobku průměrné mzdy, natožpak k jeho trvalému snížení, přitom není žádného důvodu i z pohledu dosavadní judikatury Ústavního soudu. Konstrukci platové základny soudců jako trojnásobku průměrné mzdy (v nepodnikatelské sféře) totiž Ústavní soud pozitivně hodnotil již v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 55/05 (bod 59), neboť uvedl, že „Za výrazný prvek záruky přiměřeného materiálního zabezpečení soudců z hlediska principu dělby státní moci na moc zákonodárnou, výkonnou a soudní a požadavku jejich vzájemné vyváženosti je třeba považovat i přímou vazbu mezi platem představitelů moci zákonodárné a výkonné na straně jedné a platem soudců na straně druhé. Konstrukce zákona o platu představitelů státní moci, která s pomocí jednotné platové základny a zákonem stanovených koeficientů zaručuje, že spolu se zvýšením platů představitelů moci zákonodárné a výkonné se ve stejném poměru automaticky zvýší i platy soudců, tak představuje významnou, v právním řádu vestavěnou pojistku, že poměr v materiálním zabezpečení představitelů jednotlivých mocí bude i v budoucnu zachováván.“. K právě řečenému je namístě poznamenat, že není věcí soudců, že moc výkonná a moc zákonodárná zjevně z populistických důvodů, tj. za účelem získání „politických bodů“, přistoupily v rámci novely ustanovení § 3 odst. 3 a § 3a zákona č. 236/1995 Sb. provedené zákonem č. 359/2014 Sb. k přijetí nižšího násobku průměrné mzdy pro „představitel“ (jejich násobek se v letech 2015 až 2018 postupně zvyšoval, až na 2,75násobek od roku 2019) než pro soudce (trojnásobek), a obdobná diference v násobcích průměrné mzdy mezi představiteli a soudci v neprospěch představitelů pak přetrvává i po 1. 1. 2024 na základě přijetí nyní napadeného zákona. Předmětem posuzování Ústavním soudem totiž není ústavnost platové restrikce vůči představitelům, ale vůči soudcům, jež požívají z ústavního hlediska zvláštní ochrany z důvodu významu moci soudní pro fungování demokratické společnosti a vlády práva.

[32]Na téma snížení platu soudců se sluší připomenout platovou restrikci pro rok 2010, k níž došlo zákonem č. 418/2009 Sb., který vložil do ustanovení § 3 odst. 4 zákona č. 236/1995 Sb. text, že pro rok 2010 činí plat soudců 96 % platu dosaženého podle čl. XLVIII zákona č. 261/2007 Sb. (tj. platu dosaženého v roce 2007). Tehdy šlo o snížení platu o 4 % na jeden kalendářní rok a nyní jde o razantnější snížení platu – o 6 %, a to natrvalo. Popsané snížení platu

Shodu s prvopisem potvrzuje: Bc. Ivona Krajcigrová.

soudců pro rok 2010 shledal Ústavní soud neústavním nálezem sp. zn. Pl. ÚS 12/10, jenž obsahuje argumenty, o které navrhovatel opírá i tento návrh, když nynější situace je do značné míry obdobná. Ústavní soud totiž odůvodnil nález takto:

- po legislativně procesní stránce tím, že „K přijetí napadených ustanovení došlo ze strany zákonodárce v zásadě jednostranným úkonem, bez audiendi alterae partis. Soudci se ocitli z hlediska možnosti relevantně projevit svoji vůli a bránit se v otázce platu v horší pozici než ostatní profese, u nichž se rovněž zamýšlelo provedení platových restrikcí, což ve svém důsledku vedlo k tomu, že nakonec zůstali mezi těmi, jimž se zákonodárci povedlo skutečně platy snížit.“
- po materiální stránce tím, že „snížení platu pouze u omezené skupiny osob hrubě porušuje princip proporcionality, což je obzvláště markantní ve vztahu k soudcům, nehledě dále na to, že finanční úspora výdajové stránky státního rozpočtu je za této situace zcela zanedbatelná.“

[33]Zmíněný nález sp. zn. Pl. ÚS 12/10 byl přijat jednomyslně všemi 15 ústavními soudci, přičemž Ústavní soud tehdy přitakal odlišným stanoviskům některých soudců k předchozímu zamítavému nálezu sp. zn. Pl. ÚS 13/08 (šlo o zmrazení platu soudců pro roky 2008 až 2010). Ústavní soud konkrétně přitakal stanoviskům, na které poukazuje navrhovatel i v nyní projednávané věci:

- „na snižování schodků veřejných rozpočtů se již dlouhodobě podílí profesní skupina, u níž je zákonem velmi výrazně omezena možnost dosahování jiných příjmů než platových“ (soudkyně Vlasta Formánková),
- „Snižování platů, stejně jako zmrazení platů, nebylo tedy obecné, nedotklo se žádného ze státních zaměstnanců. Zdá se mi, že v posledních letech žel neoblíbená profesní skupina – soudci, mající nadto nenahraditelné, specifické postavení v ústavním systému, které vyplývá z funkce, kterou soudci plní, se stala jakýmsi rukojmím politiky, instrumentem v jejich populistických krocích, které však, jak shora naznačeno, nemají žádný reálný dopad. Relevantní (úřednická) místa přitom pravidelně smlčují, že odměňování některých zaměstnanců státu může představovat i násobek soudcovských platů už proto, že jejich mzdu, na rozdíl od soudců, nemusejí tvořit jen pevné tarify, nýbrž i další, buď pravidelně se opakující finanční částky (osobní ohodnocení), a/nebo doplněné jednorázovými částkami (odměny)“ (soudkyně Eliška Wagnerová).
- „mezi řádné pracovní podmínky se řadí i zajištění přiměřenosti postavení a odměňování soudců s ohledem na důstojnost jejich profese a pracovní zatížení. Ochranu důstojnosti soudců pak lze ve sledovaném kontextu ustavit i tím, že nebudou opakovaně a dlouhodobě vystavováni soustředěnému tlaku exekutivy (potažmo moci zákonodárné) k postupnému snižování jejich - dosud zákonem garantovaného – materiálního postavení a tomu korespondujících společenských očekávání; důstojnosti soudců nesvědčí, aby vždy poté, co spor s exekutivou prohrají (což je tradicí, neboť nemají zastánce), v poměrech mediálně ustaveného pocitu zahanbení, se v roli prosebníků museli upínat k naději, že pomůže Ústavní soud.“ (soudce Vladimír Kůrka).

[34]O platovou restrikci formou snížení násobku průměrné mzdy v platové základně se již v minulosti moc výkonná a moc zákonodárná pokusily, a to nejprve zákonem č. 425/2010 Sb. s účinností od 1. 1. 2011. Šlo o snížení z trojnásobku na 2,5násobek. Toto snížení bylo napadeno u Ústavního soudu, který snížení zrušil nálezem sp. zn. Pl. ÚS 33/11, v němž mimo jiné uvedl, že snížení násobku představuje nepřiměřený a pouze vůči soudcům zaměřený zásah, a nesplňuje podmínky, jež pro akceptaci restrikcí platu soudců vytyčil Ústavní soud v judikatuře.

Shodu s prvopisem potvrzuje: Bc. Ivona Krajcigrová.

[35]K dalšímu pokusu o snížení násobku (z trojnásobku na 2,75násobek) došlo zákonem č. 11/2013 Sb. s účinností od 1. 1. 2013. Také toto snížení bylo napadeno u Ústavního soudu, který snížení zrušil nálezem sp. zn. Pl. ÚS 28/13, v němž konstrukci platové základny jako trojnásobku průměrné mzdy výslovně shledal ústavně konformní. V nálezů totiž:

- uvedl, že „Právní úprava materiálního zabezpečení soudců vystavěná na relaci trojnásobku průměrné mzdy v nepodnikatelské sféře s dvouletým časovým zpožděním reflektující vývoj v nepodnikatelské sféře by mohla soudce řadit do vyšší středostavovské vrstvy. Je to úprava, jež se nevymyká evropským standardům a představuje v zásadě průměr postavení soudce například v členských zemích Rady Evropy. Obsahuje rovněž raritní možnost nominálního snížení platu, pokud se sníží průměrný plat v nepodnikatelské sféře – v řadě zemí je plat soudce před takovýmto poklesem chráněn.“ (věta první a druhá bodu 97 nálezů),
- vyslovil směrem k zákonodárci předpoklad, že „k datu vykonatelnosti nálezů vloží do právní úpravy úpravu vážící platovou základnu na ústavně konformní úroveň trojnásobku průměrného platu v nepodnikatelské sféře“ (věta poslední bodu 97 nálezů).

[36]Ke snížení násobku z trojnásobku na 2,75násobek se sluší připomenout, že nynější snížení násobku na 2,822násobek činí 6 %, a tehdejší snížení násobku na 2,75násobek činilo 8 %, což jsou hodnoty nominálně nepříliš daleko od sebe příliš vzdálené.

[37]Vztaženo k obsahu důvodové zprávy k vládnímu návrhu zákona je tedy možno konstatovat, že není pravdivé tvrzení vlády, že navrhované opatření je dočasné. Snížení násobku je totiž trvalé a činí 6 % oproti výši platové základny, jež by tu byla, pokud by nebyl přijat napadený zákon. Nepravdivé je i tvrzení vlády, že v dalších letech bude upravená platová základna růst „standardním“ způsobem, neboť za „standardní“ růst by bylo možno označit pouze růst vycházející z trojnásobku průměrné mzdy, který byl součástí platové základny již od roku 2004 až doposud, tj. 20 let.

V. 4

Zákon č. 349/2023 Sb. je v rozporu se zásadou proporcionality platové restrikce vůči soudcům oproti ostatním skupinám osob, jejichž příjmy jsou hrazeny z veřejných rozpočtů

[38]Zásada proporcionality znamená, že platová restrikce nesmí postihovat toliko nebo především soudce. Jak uvedl Ústavní soud v nálezů sp. zn. Pl. ÚS 33/11, stěžít by z hlediska principů demokratického právního státu mohl aprobovat byt' i jen částečné odnětí již dosažené úrovně materiálního zabezpečení soudců, zvláště pokud by se ukázalo, že takováto zásadně nepřipustná restrikce zasahuje toliko nebo především příjmové poměry soudců, a nikoliv současně příjmy jiných „služebníků“ státu.

[39]Napadený zákon je v příkrém rozporu se zásadou proporcionality, neboť plat snižuje pouze soudcům [a ještě nepočtené skupině: státním zástupcům a představitelům ve smyslu § 1 písm. a) až f) zákona č. 236/1995 Sb.], a to dokonce trvale. U žádné jiné skupiny zaměstnanců, jejichž příjmy jsou hrazeny ze státního rozpočtu, resp. z veřejných rozpočtů, k žádnému snížení platu (natožpak ke snížení trvalému) nedošlo, a u některých skupin zaměstnanců došlo dokonce ke zvýšení platu – viz dále uvedené čtyři skupiny osob.

[40]K neproporcionálnímu přístupu v odměňování „služebníků státu“, kdy jsou vyčleněny skupiny zaměstnanců, jimž je zvýšen plat, přihlédl Ústavní soud při závěru o neústavnosti platové restrikce v roce 2013 v nálezů sp. zn. Pl. ÚS 28/13 (bod 76), kde uvedl, že „Nelze ovšem nevidět, že i v období snižování objemu mezd ve veřejné sféře byly vyčlenovány oblasti, v nichž ani k těmto restrikcím nedošlo (např. školství, zdravotnictví).“

[41]K takovému vyčlenování skupin zaměstnanců dochází i nyní, a to aniž by zákonodárce respektoval rozdílný dispoziční prostor k platovým restrikcím vůči soudcům ve srovnání Shodu s prvopisem potvrzuje: Bc. Ivona Krajčířová.

s dispozičním prostorem k takovým restrikcím v jiných oblastech veřejné sféry, a aniž by zohlednil odlišnost funkce soudců od ostatních „služebníků státu“.

[42]Skupiny osob, jimž nebyl plat snížen, ale byl (bude) naopak zvýšen, jsou tyto:

- a) zaměstnanci státu („služebníci státu“)
- b) učitelé
- c) lékaři
- d) komunální politici a zastupitelé

Ad a) – zaměstnanci státu („služebníci státu“)

[43]Z médií jsou známy informace, že podle zákona č. 433/2023 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2024, bude použito na platy zaměstnanců státu v roce 2024 (oproti státnímu rozpočtu na rok 2023) o 683 milionů korun více a že dojde ke zvýšení jejich průměrného měsíčního platu o 1 181 Kč na částku 44 059 Kč, což je zvýšení platu o 3 %.

Důkaz: článek „Na platy zaměstnanců státu má jít o 0,7 mld. Kč více, počet míst má klesnout“ ze dne 2. 10. 2023 (příloha 10)

[44]Vláda v důvodové zprávě k vládnímu návrhu zákona uvedla, že dojde k plošnému snížení objemu peněžních prostředků na platy státních zaměstnanců o 2 %, což ale neznamená, že dojde ke snížení platu (všech) zaměstnanců státu. K obdobné situaci se Ústavní soud vyjádřil v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 16/11, kdy uvedl, že „snížení objemu mzdových prostředků pro uvedenou skupinu zaměstnanců nijak přitom nevypovídá o reálné úrovni restrikcí v dané oblasti vcelku (s ohledem na snížení počtu těchto zaměstnanců, a to např. zrušením neobsazených míst, příp. různými formami ukončení pracovního nebo jemu obdobného poměru)“. V nálezu sp. zn. Pl. ÚS 28/13 (bod 79) pak Ústavní soud v této souvislosti uvedl, že „snížení objemu mezd ve veřejné sféře nemusí vést ke snížení či zmrazení platu každému jednotlivci, na rozdíl od každého soudce“.

[45]Iž ze skutečnosti, že má dojít ke zvýšení průměrného měsíčního platu zaměstnanců státu o 3 % je přitom zjevné, že i přes snížení objemu prostředků na platy o 2 % nejenže nedojde ke snížení platů zaměstnanců státu, ale naopak v průměru dojde ke zvýšení jejich platů. Z médií jsou navíc známa vyjádření politiků, že cílem snížení objemu mzdových prostředků rozhodně nemá být snižování platů zaměstnanců státu, ale primárně snížení jejich počtu a případně i zvýšení platů těch nej kvalitnějších, kteří zůstanou (ministr Zbyněk Stanjura), a také že policistů a hasičů se snížení objemu mzdových prostředků nijak nedotkne (ministr Vít Rakušan). Z médií je také známo, že propouštění na státních úřadech se v zásadě nechystá a že snížení objemu mzdových prostředků bude vykryto rušením neobsazených míst.

Důkaz: 1) článek „Snížení platových tarifů? Policistů a hasičů se nedotkne, uklidňuje Rakušan“ ze dne 15. 6. 2023 (příloha 11)
2) článek „Ministerstva řeší, jak ušetřit na úřednících a provozu. Stanjura se zbavuje i služebních aut“ ze dne 19. 6. 2023 (příloha 12)
3) článek „Obří propouštění podle vlády - Úředníků ubude, ale většinou jen na papíře“ ze dne 30. 11. 2023 (příloha 13)

[46]Neproporcionalitu platové restrikce podtrhuje fakt, že ačkoliv vláda zdůvodnila snížení platu soudců nepříznivou hospodářskou situací státu a potřebou rozpočtových úspor, tak vyšlo najevo, že v roce 2023, kdy se návrh zákona nacházel v legislativním procesu, byl stát opět velmi štedrý ve vyplácení odměn na ministerstvech a jiných státních úřadech či institucích. V nálezu sp. zn. Pl. ÚS 28/13 (bod 74) přitom Ústavní soud poukázal na to, že „Platy soudců jsou navíc stanoveny fixní částkou a na rozdíl od státních úředníků je nelze navyšovat příznávaním žádných odměn“.

Shodu s prvopisem potvrzuje: Bc. Ivona Krajcigrová.

[47]Pro krátký časový odstup zatím nejsou k dispozici kompletní údaje o odměnách na ministerstvech a jiných státních úřadech či institucích za rok 2023 z webové stránky <https://platyuredniku.cz>, avšak údaje o odměnách v roce 2023 se v médiích již objevily. Na tomto místě považuje navrhovatel za příznačné zdůraznit, že nejvyšší průměrné odměny na jednoho pracovníka ve 2. pololetí roku 2023 vyplatilo ministerstvo financí (celkem 43 milionů), což ministr financí Zbyněk Stanjura zdůvodnil vyúžitím sekcí při legislativních pracích na vládním ozdravném balíčku.

[48]Pro přehlednost jsou údaje o vyplácených odměnách v roce 2023 uvedeny v následující tabulce:

1. pololetí roku 2023		
název instituce	pracovní pozice	výše odměny
Ministerstvo dopravy	pozice 7	230 000 Kč
Ministerstvo dopravy	pozice 8	220 000 Kč
Ministerstvo kultury	vrchní ředitel sekce E	226 580 Kč
Ministerstvo obrany	vrchní ředitel sekce	240 000 Kč
Ministerstvo práce a sociálních věcí	zaměstnanec 7	220 000 Kč
Ministerstvo pro místní rozvoj	vrchní ředitel sekce	280 000 Kč
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	vrchní ředitel B	225 000 Kč
Úřad vlády	náměstek 2	300 000 Kč
Úřad vlády	vrchní ředitel sekce 1	300 000 Kč
Úřad vlády	vrchní ředitel sekce 4	250 000 Kč

2. pololetí roku 2023		
název instituce	pracovní pozice	výše odměny
Ministerstvo financí	náměstek	282 500 Kč
Ministerstvo obrany	náměstek	300 000 Kč
Ministerstvo vnitra	náměstek 1	472 500 Kč
Ministerstvo vnitra	náměstek 2	520 000 Kč
Ministerstvo vnitra	vrchní ředitel sekce 1	401 500 Kč
Ministerstvo vnitra	vrchní ředitel sekce 3	401 500 Kč
Ministerstvo vnitra	vrchní ředitel sekce 4	341 000 Kč
Ministerstvo zemědělství	náměstek 3	335 000 Kč
Ministerstvo zemědělství	vrchní ředitel sekce 1	320 000 Kč
Ministerstvo zemědělství	vrchní ředitel sekce 2	320 000 Kč
Ministerstvo zemědělství	vrchní ředitel sekce 3	320 000 Kč
Ministerstvo zemědělství	vrchní ředitel sekce 4	320 000 Kč
Ministerstvo zemědělství	vrchní ředitel sekce 5	320 000 Kč
Ministerstvo zemědělství	vrchní ředitel sekce 6	320 000 Kč
Ministerstvo životního prostředí	vrchní ředitel sekce 1	350 000 Kč

- Důkaz: 1) článek „Milionové odměny v době úspor. Kolik dostali k platu šéfové na ministerstvech“ ze dne 21. 9. 2023 (příloha 14)
 2) článek „Ministři rozdávali obří bonusy i v krizi. Nejvíce za práci na úsporném balíčku“ ze dne 19. 1. 2024 (příloha 15)

[49]Vyplácení vysokých odměn na ministerstvech a jiných státních úřadech či institucích je přitom dlouhodobým jevem, na který poukazoval Ústavní soud v řadě dřívějších nálezů. Tomu odpovídá i skutečnost, že k vyplácení odměn došlo nejen v loňském roce 2023 (viz výše), ale také

Shodu s prvopisem potvrzuje: Bc. Ivona Krajcigrová.

v letech 2021 a 2022, kdy byly v účinnosti platové restrikce vůči soudcům (k výši těchto odměn v letech 2021 a 2022 viz články VIII. 1 a VIII. 2. návrhu).

Ad b) – učitelé

[50]Učitelům se zvýšil od 1. 1. 2024 plat v důsledku přijetí ustanovení § 161c odst. 4 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění zákona č. 183/2023 Sb., podle něhož má celková výše finančních prostředků určených na platy učitelů odpovídat v měsíčním průměru na 1 úvazek učitele nejméně 130 % průměrné hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství. Z médií jsou známy informace, že podle zákona č. 433/2023 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2024, se z uvedeného důvodu navyšuje objem prostředků na platy učitelů o 6,3 mld. Kč a přepokládané zvýšení platů bude činit 2 500 Kč měsíčně na 1 učitelství úvazek.

- Důkaz: 1) článek „Plat učitelů 2024 – Zvýší se o 2500 korun. Tabulky se ale měnit nebudou, řekl Bek“ ze dne 4. 10. 2023 (příloha 16)
2) článek „Bek – Některým vysokoškolským učitelům můžou závidět platy i politici“ ze dne 2. 9. 2023 (příloha 17)

Ad c) - lékaři

[51]Lékařům se zvýšil od 1. 1. 2024 plat v důsledku dohody lékařů s vládou, podle které na zvýšení platů lékařů bude vyčleněno 9,8 mld. Kč, což je o 3 mld. více, než bylo původně plánováno. Je sice skutečností, že zvýšení platů lékařů nebude hrazeno přímo ze státního rozpočtu, neboť potřebná částka se již nacházela v systému zdravotního pojištění, nicméně velmi významným zdrojem systému zdravotního pojištění jsou platby ze státního rozpočtu za pojištěnce, za které platí zdravotní pojištění stát. Řečeno jinak, platy lékařů jsou hrazeny z veřejných rozpočtů, mezi které patří vedle státního rozpočtu také rozpočty zdravotních pojišťoven, územních samospráv, příspěvkových organizací a dalších veřejných institucí. Za této situace je z pohledu zásady proporcionality platové restrikce vůči soudcům nutno brát v úvahu i zvýšení platů lékařů.

- Důkaz: článek „Lékaři podepsali smír, dostanou 9,8 miliardy. Žádné obavy o péči, řekl Fiala“ ze dne 8. 12. 2023 (příloha 18)

Ad d) – komunální politici a zastupitelé

[52]Další skupinou osob, jimž nebyl plat snížen, ale byl naopak zvýšen, jsou komunální politici, tedy starostové, primátoři a hejtmani (a zástupci těchto funkcionářů), a dále uvolnění zastupitelé. Zvýšení jejich platů (odměn) přináší novela zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, provedená s účinností od 1. 1. 2024 zákonem č. 418/2023 Sb., která platy (odměny) nejenže zvyšuje o 8,2 %, ale nově též zavádí automatickou valorizaci platů (odměn) v návaznosti na vývoj průměrné mzdy v národním hospodářství.

- Důkaz: článek „Politikům v regionech vyskočí platy navzdory škrtům“ ze dne 20. 12. 2023 (příloha 19)

[53]Platy (odměny) komunálních politiků a zastupitelů jsou sice hrazeny z rozpočtů územních samospráv, nicméně nejvýznamnějším zdrojem příjmů rozpočtu územních samospráv jsou platby ze státního rozpočtu. Jde o tzv. sdílené daňové příjmy územních samospráv na základě zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům. Mezi tyto příjmy územních samospráv patří část celostátního

Shodu s prvopisem potvrzuje: Bc. Ivona Krajcigrová.

výnosu daně z přidané hodnoty, daně z příjmů fyzických osob a daně z příjmů právnických osob. Řečeno jinak, stejně jako v případě rozpočtů zdravotních pojišťoven, jsou i rozpočty územních samospráv veřejnými rozpočty, a za této situace je z pohledu zásady proporcionality platové restrikce vůči soudcům nutno brát v úvahu i zvýšení platů komunálních politiků a zastupitelů.

V. 5

Zákon č. 349/2023 Sb. není odůvodněn „výjimečnými“ okolnostmi

[54] Pro snížení násobku na 2,822násobek neexistují „výjimečné“ okolnosti, jejichž existencí podmiňuje Ústavní soud možnost platové restrikce vůči soudcům, např. tíživá finanční situace státu, když i v takovém případě musí být podle Ústavního soudu zohledněna odlišnost funkce soudců. Zde je namísto zopakovat výtky navrhovatele k obsahu důvodové zprávy, která nesplňuje ústavněprávní požadavky, neboť je velmi stručná a paušální, obsahuje jen obecné proklamace, a naopak především neobsahuje komplexní ekonomický rozbor, z něž by byly patrné možnosti státního rozpočtu v návaznosti na hospodářskou situaci státu ve vztahu k odměňování soudců. Důvodová zpráva neobsahuje ani výši úspory státního rozpočtu pro příští rok a neobsahuje ani odhad úspor pro roky příští. Pokud by důvodová zpráva takové údaje obsahovala, vyšlo by totiž najevo, že výše úspory státního rozpočtu je z hlediska objemu státního rozpočtu (jeho schodku) zcela marginální. Není přitom úkolem navrhovatele, aby prováděl ekonomickou analýzu a rozbor finanční situace státu, zda je v jeho možnostech obejít se bez platové restrikce vůči soudcům. To bylo úkolem vlády, aby v důvodové zprávě přesvědčila zákonodárce (a koneckonců i soudce) o nezbytnosti platové restrikce a jejím souladu s ústavněprávními požadavky. Nic takového však vláda nespĺnila.

[55] Vyjdeme-li hypoteticky z toho, že úspora státního rozpočtu na platech soudců v důsledku přijaté restrikce by mohla tento rok 2024 činit částku okolo 500 mil. Kč (vycházejí z toho, že důvodová zpráva k návrhu zákona č. 18/2022 Sb. uváděla úsporu platové restrikce za únor až prosinec roku 2022 ve výši 403,7 mil. Kč), tak při přepokládaném schodku státního rozpočtu v roce 2024 ve výši 252 mld. Kč (viz zákon č. 433/2023 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2024) jde o úsporu v roce 2024 ve výši necelé 2 promile schodku státního rozpočtu. I z toho je zřejmé, že zákon je důsledkem ryze politického (a populistického) rozhodnutí vlády, a následně i zákonodárce, a že není seriózním prostředkem alespoň zčásti řešícím schodek státního rozpočtu. Nelze akceptovat tezi vlády o nutných úsporách výdajů státního rozpočtu cestou restrikcí platu soudců za situace, kdy nebyl předložen žádný konkrétní argument, jenž by mohl být hodnocen jako „výjimečná“ okolnost odůvodňující prioritu (v důvodové zprávě tvrzené) rovnosti v oblasti restrikcí v odměňování zaměstnanců státu a soudců před principem komplexně chápané nezávislosti soudců. Naopak, z článku V. 4 návrhu, jež se týká nedodržení zásady proporcionality platové restrikce vůči soudcům, vyplývá, že k rovnému zacházení v oblasti odměňování osob, jejichž příjmy jsou hrazeny ze státního rozpočtu anebo z veřejných rozpočtů (opět) nedošlo (srov. nálezy Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 28/13, bod 79).

[56] Že pro snížení násobku nejsou dány žádné vsutku „výjimečné“ okolnosti je zřejmé ostatně i z toho, že vláda platovou restrikci vůči soudcům odůvodňuje již léta stále stejně a paušálně, tedy nepříznivou finanční situací státu, aniž aktuální finanční situaci podrobila ekonomickému rozboru a analýze ve vztahu k možnostem státu vůči soudcům, jež požívají z ústavního hlediska zvláštní ochrany svého materiálního zabezpečení.

VI.

Platová základna coby systémově zakotvená platová solidarita soudců s ostatními zaměstnanci

Shodu s prvopisem potvrzuje: Bc. Ivona Krajcigrová.

VI. 1

Vývoj způsobu stanovení platové základny soudců od účinnosti zákona č. 236/1995 Sb. do současnosti

[57]Materiální zabezpečení soudců je od 2. poloviny 90. let minulého století zakotveno v zákoně č. 236/1995 Sb. Platová základna soudců byla podle tehdejšího znění § 3 odst. 3 zákona konstruována jako souhrn nejvyššího platového tarifu a maximální výše osobního příplatku stanovených zvláštním předpisem pro zaměstnance ministerstev. Při projednávání návrhu zákona tehdy zazněla zásada neměnnosti platových relací mezi jednotlivými funkcemi a zásada shodného a automatického pohybu platů a dalších náležitostí okruhu funkcionářů státu a státních zaměstnanců. Současně byl vysloven předpoklad, že „jednou provždy odpadne často nedůstojné a politicky zneužitelné jednání o výši platů v parlamentu“ (stenografický zápis 34. schůze Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, 1993–1996, část 6/32).

[58]Od roku 2004 byla konstrukce platové základny v § 3 odst. 3 zákona č. 236/1995 Sb. změněna na trojnásobek průměrné mzdy za předminulý rok v nepodnikatelské sféře. Důsledkem této změny byl pokles relace platu soudce k platu zaměstnanců ve veřejné sféře z původní relace cca 4,3 na 3,0. Důvody, které vedly k tak razantnímu snížení relace platu, nebyly nikdy přesvědčivě podány a Parlament se jimi vůbec nezabýval. Tehdejší sněmovní tisk 794 uváděl, že „vazba platového tarifu zaměstnanců ministerstev a platové základny ústavních činitelů vedla k rozdílu v přírůstcích platů“ a dále – a to zejména – poukazyval na navrhovaný služební zákon, který měl podstatně zpřísnit podmínky výkonu služby ve státní správě a vést k „tomu odpovídajícímu platovému ocenění úředníků“. Při zachování dosavadního způsobu stanovení platové základny by se platy ústavních činitelů automaticky zvýšily „aniž by se změnilly podmínky výkonu jejich funkcí“. Proto byla navržena změna, „aby se vytvořila stabilní vazba mezi platy ústavních činitelů a vývojem mezd v nepodnikatelské sféře. Ve vztahu k možnostem diferenciací v platech je možné považovat za přiměřenou relaci platové základny k průměrné mzdě v nepodnikatelské sféře ve výši trojnásobku.“ Nová konstrukce platové základny jako trojnásobku průměrné mzdy v nepodnikatelské sféře tehdy sice vedla k podstatnému snížení úrovně soudcovských platů, soudci to však akceptovali.

[59]V době od 1. 1. 2004 do 31. 12. 2023 bylo znění § 3 odst. 3 věty první zákona č. 236/1995 Sb. následující:

– od 1. 1. 2004 do 31. 12. 2010:

Platová základna činí od 1. ledna do 31. prosince kalendářního roku trojnásobek průměrné nominální měsíční mzdy fyzických osob v nepodnikatelské sféře dosažené podle zveřejněných údajů Českého statistického úřadu za předminulý kalendářní rok.

– od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2014:

Znění zákona v této době navrhovatel neuvádí, neboť způsoby určení platové základny soudců byly postupně Ústavním soudem zrušeny.

– od 1. 1. 2015 do 31. 12. 2020:

Platová základna činí od 1. ledna do 31. prosince kalendářního roku 2,5násobek a pro soudce trojnásobek průměrné nominální měsíční mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v nepodnikatelské sféře dosažené podle zveřejněných údajů Českého statistického úřadu za předminulý kalendářní rok.

– od 1. 1. 2021 do 31. 12. 2023:

Platová základna činí od 1. ledna do 31. prosince kalendářního roku 2,5násobek a pro soudce trojnásobek průměrné hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství dosažené podle zveřejněných údajů Českého statistického úřadu za předminulý kalendářní rok.

VI. 2

Konstrukce platové základny soudců z pohledu Ústavního soudu

[60]Konstrukci platové základny jako trojnásobku průměrné mzdy v nepodnikatelské sféře Ústavní soud pozitivně hodnotil již v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 55/05 (bod 59), neboť uvedl, že „Za výrazný prvek záruky přiměřeného materiálního zabezpečení soudců z hlediska principu dělby státní moci na moc zákonodárnou, výkonnou a soudní a požadavku jejich vzájemné vyváženosti je třeba považovat i přímou vazbu mezi platem představitelů moci zákonodárné a výkonné na straně jedné a platem soudců na straně druhé. Konstrukce zákona o platu představitelů státní moci, která s pomocí jednotné platové základny a zákonem stanovených koeficientů zaručuje, že spolu se zvýšením platů představitelů moci zákonodárné a výkonné se ve stejném poměru automaticky zvýší i platy soudců, tak představuje významnou, v právním řádu vestavěnou pojistku, že poměr v materiálním zabezpečení představitelů jednotlivých mocí bude i v budoucnu zachováván.“

[61]Jako ústavně konformní shledal Ústavní soud konstrukci platové základny v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 28/13, neboť uvedl, že:

- „Solidarita soudců s ostatními zaměstnanci v nepodnikatelské sféře je tedy v systému zabudována velmi pevně.“ (bod 72 nálezu),
- „Právní úprava materiálního zabezpečení soudců vystavěná na relaci trojnásobku průměrné mzdy v nepodnikatelské sféře s dvouletým časovým zpožděním reflektující vývoj v nepodnikatelské sféře by mohla soudce řadit do vyšší středostavovské vrstvy. Je to úprava, jež se nevymyká evropským standardům a představuje v zásadě průměr postavení soudce například v členských zemích Rady Evropy. Obsahuje rovněž raritní možnost nominálního snížení platu, pokud se sníží průměrný plat v nepodnikatelské sféře – v řadě zemí je plat soudce před takovýmto poklesem chráněn.“ (věta první a druhá bodu 97 nálezu),
- závěrem směrem k zákonodárci vyslovil předpoklad, že „k datu vykonatelnosti nálezu vloží do právní úpravy úpravu vážící platovou základnu na ústavně konformní úroveň trojnásobku průměrného platu v nepodnikatelské sféře“ (věta poslední bodu 97 nálezu).

VI. 3

Solidární princip platového automatu

[62]Z výše uvedeného plyne, že ze samotné konstrukce platové základny soudců (jež byla vložena do zákona č. 236/1995 Sb. již v roce 2004 za účelem vytvoření „stabilní vazby s vývojem mezd v nepodnikatelské sféře“) jasně vyplývá systémová solidarita platu soudců, jejímž odrazem je nepochybně vývoj mezd zaměstnanců, přičemž do roku 2020 šlo o zaměstnance v nepodnikatelské sféře a od roku 2021 jde již o zaměstnance v (celém) národním hospodářství. Konstrukce platové základny soudců je systémově solidární ze své podstaty, neboť pokud průměrná mzda vzroste, vzroste s odstupem jednoho roku (kvůli statistickému sběru dat) i plat soudců. Stejná úměra pak bude samozřejmě platit i při snižování průměrné mzdy, neboť pokud tato mzda klesne, klesne s odstupem jednoho roku i plat soudců, kteří by proti tomuto zákonem předvídanému (solidárnímu a spravedlivému) efektu nemohli vůbec ničeho namítat. Stejně bude platit, že pokud bude průměrná mzda stagnovat, bude stagnovat i plat soudců, a to bez nutnosti

Shodu s prvopisem potvrzuje: Bc. Ivona Krajcigrová.

zmrazování platové základny zákonem. Popsaná konstrukce platové základny bývá nazývána „platovým automatem“, když automatem se obecně označuje něco, co funguje samo o sobě, bez nutnosti zasahování do takového mechanismu zvenčí.

[63]Plat soudců na jedné straně a průměrná mzda zaměstnanců v nepodnikatelské sféře, resp. nyní v národním hospodářství na straně druhé jsou díky konstrukci platové základny „spojené nádoby“, a proto jakýkoliv zásah zákonodárce do tohoto systémového řešení naprosto degraduje jeho smysl a funkci, a jde o čiré politikum. Smyslem zákona č. 236/1995 Sb. totiž není více či méně každoročně měnit výši platů soudců určených podle § 3 odst. 3 zákona č. 236/1995 Sb., ale právě naopak – je potřebné do stabilně, systémově a transparentně nastavené konstrukce platové základny nezasahovat.

[64]Není tedy namístě argument důvodové zprávy k vládnímu návrhu zákona, která hovoří o „aktu sounáležitosti s ostatními skupinami osob, jejichž příjmy byly dosavadními úspornými opatřeními postiženy“. Sounáležitost a solidarita soudců s ostatními osobami odměňovanými z veřejných rozpočtů je totiž obsažena v konstrukci platové základny imanentně a automaticky právě formou tzv. platového automatu.

VI. 4

Změna konstrukce platové základny soudců od roku 2021 provedená zákonem č. 587/2020 Sb. a důsledky této změny

[65]Dne 1. 1. 2021 nabyl účinnosti zákon č. 587/2020 Sb., jenž (kromě platové restrikce formou stanovení ad hoc platové základny soudců pro rok 2021) změnil konstrukci platové základny tak, že tato bude navázána na průměrnou mzdu v národním hospodářství, a nikoliv na průměrnou mzdu v nepodnikatelské sféře, jako tomu bylo do roku 2020. Jedná o další formu platové restrikce vůči soudcům. Je tomu tak proto, že historicky prakticky vždy bývala průměrná mzda v národním hospodářství řádově o několik procent nižší než průměrná mzda v nepodnikatelské sféře, z čehož plyne, že nebýt navázání platové základny na průměrnou mzdu v národním hospodářství, do budoucna by byla platová základna vyšší.

[66]Skutečnost, že průměrná mzda v národním hospodářství bývala o několik procent nižší než průměrná mzda v nepodnikatelské sféře vyplývá pro období do roku 2016 z přílohy 1b k publikaci Českého statistického úřadu Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy – 3. čtvrtletí 2023 uveřejněné dne 8. 12. 2023. Od roku 2017 do roku 2020 pak tato skutečnost vyplývala z informací, které Český statistický úřad každoročně zveřejňoval na základě zmocnění v nařízení vlády č. 102/2018 Sb., o vymezení nepodnikatelské sféry pro účely stanovení platové základny.

- Důkaz: 1) příloha 1b k publikaci Českého statistického úřadu Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy – 3. čtvrtletí 2023 uveřejněné dne 8. 12. 2023 (příloha 07)
zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/evidencni-pocet-zamestnancu-a-jejich-mzdy-3-ctvrtleti-2023>
- 2) informace podle nařízení vlády č. 102/2018 Sb., o vymezení nepodnikatelské sféry pro účely stanovení platové základny (příloha 20)

[67]Od roku 2021 je možno rozdíl mezi průměrnou mzdou v národním hospodářství a průměrnou mzdou v nepodnikatelské sféře pouze odhadnout, neboť Český statistický úřad za rok 2020 a dále nezveřejňoval údaj o průměrné mzdě v nepodnikatelské sféře s ohledem změnu konstrukce platové základny soudců v důsledku přijetí zmíněného zákona č. 587/2020 Sb. Tento odhad vychází z údajů státního závěrečného účtu, jehož finální verze je k dispozici za roky 2021 a 2022, přičemž za průměrnou mzdu v nepodnikatelské sféře lze zjednodušeně považovat průměrný plat ve vládou regulované sféře (organizačních složkách státu a právníků osobách), jehož výši uvádí každoročně státní závěrečný účet. Ze státních závěrečných účtů za roky 2021 a

Shodu s prvopisem potvrzuje: Bc. Ivona Krajcigrová.

2022 přitom vyplývá, že i v těchto letech byla průměrná mzda ve vládou regulované sféře vyšší než průměrná mzda v národním hospodářství.

[68]V roce 2021 průměrná mzda v národním hospodářství činila částku 38 277 Kč, kdežto ve vládou regulované sféře činil průměrný plat částku 41 380 Kč, což je o 3 103 Kč více (o 8 %), než byla průměrná mzda v národním hospodářství.

[69]V roce 2022 průměrná mzda v národním hospodářství činila částku 40 317 Kč, kdežto ve vládou regulované sféře činil průměrný plat částku 42 081 Kč, což je o 1 764 Kč více (o 4 %), než byla průměrná mzda v národním hospodářství.

[70]Státní závěrečný účet za rok 2023 prozatím není k dispozici, nicméně v souladu s dřívějším vývojem je zřejmé, že disproporce mezi průměrnou mzdou v národním hospodářství a průměrným platem ve vládou regulované sféře bude pokračovat.

- Důkazy:
- 1) příloha 1b k publikaci Českého statistického úřadu Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy – 3. čtvrtletí 2023 uveřejněné dne 8. 12. 2023 (příloha 07)
zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/evidenncni-pocet-zamestnancu-a-jejich-mzdy-3-ctvrtleti-2023>
 - 2) informace podle nařízení vlády č. 102/2018 Sb., o vymezení nepodnikatelské sféry pro účely stanovení platové základny (příloha 20)
zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/informace-na-zaklade-zvlastnich-zakonu>
 - 3) návrh státního závěrečného účtu za rok 2021 uveřejněný dne 3. 5. 2022 (sešit C, část 3.2.3, str. 92) (příloha 21)
zdroj: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2021/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2021-47400>
 - 4) návrh státního závěrečného účtu za rok 2022 uveřejněný dne 2. 5. 2023 (sešit C, část 3.2.3, str. 90) (příloha 22)
zdroj: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2022/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2022-51132>

[71]Skutečnost, že úroveň platové základny soudců odvíjející se od průměrné mzdy v národním hospodářství je a bude nižší, než kdyby se platová základna odvíjela od průměrné mzdy v nepodnikatelské sféře, lze naposledy doložit zcela přesně pro rok 2021. Naposledy proto, že pro určení platové základny pro rok 2021 by byla výchozí průměrná mzda v nepodnikatelské sféře za rok 2019 (předminulý kalendářní rok k roku 2021), a tento údaj ještě Český statistický úřad zveřejnil. Průměrná mzda v nepodnikatelské sféře za rok 2019 podle Českého statistického úřadu činila částku 36 622 Kč, a proto nebýt přechodu na průměrnou mzdu v národním hospodářství, činila by platová základna soudců pro rok 2021 částku 109 866 Kč (trojnásobek částky 36 622 Kč).

Důkaz: informace podle nařízení vlády č. 102/2018 Sb., o vymezení nepodnikatelské sféry pro účely stanovení platové základny (příloha 20)

[72]Z důvodu změny konstrukce platové základny v důsledku přijetí zákona č. 587/2020 Sb., podle něhož se platová základna od roku 2021 odvíjí od průměrné mzdy v národním hospodářství (v roce 2019 činila 34 111 Kč), činila by platová základna soudců pro rok 2021 částku 102 333 Kč (trojnásobek částky 34 111 Kč). Podmiňovací způsob „činila by“ je zde nutno použít proto, že ve skutečnosti platová základna pro rok 2021 činila pouze částku 100 872 Kč, a to v důsledku platové restrikce provedené (také) zákonem č. 587/2020 Sb. formou stanovení ad hoc platové základny na uvedenou částku (§ 3b odst. 1 zákona č. 236/1995 Sb. ve znění od 1. 1. 2021).

Shodu s prvopisem potvrzuje: Bc. Ivona Krajcigrová.

Důkaz: příloha 1b k publikaci Českého statistického úřadu Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy 3. čtvrtletí roku 2020, kód 110024-20 (příloha 23)

[73]Z porovnání výše zmíněných platových základů soudců pro rok 2021 ve výši 109 866 Kč a 102 333 Kč je tak zřejmé, že nebyl přechodu z průměrné mzdy v nepodnikatelské sféře na průměrnou mzdu v národním hospodářství, byla by platová základna v roce 2021 vyšší o částku 7 533 Kč, tj. o 7,4 %. Jen pro ilustraci, aby byla zachována úroveň odměňování soudců i po přechodu na průměrnou mzdu v národním hospodářství, muselo by dojít ke zvýšení násobku průměrné mzdy v platové základně soudců z trojnásobku na cca 3,2násobek (průměrná mzda v národním hospodářství v roce 2019 ve výši 34 111 Kč x 3,2 = 109 155 Kč). I z tohoto porovnání je zřejmé, že přechod na průměrnou mzdu v národním hospodářství představuje ničím nekompensovanou platovou restrikcí vůči soudcům.

VI. 5

Konstrukce platové základny soudců jako politikum

[74]V souvislosti s konstrukcí platu soudců podle platového automatu je vhodné připomenout, že po skončení období razantních (nakonec neúspěšných) platových restrikcí vůči soudcům v letech 2011 až 2014 došlo k široké politické shodě na tom, že stanovování platu představitelů všech tří mocí, tj. výkonné, zákonodárné a soudní bude probíhat formou platového automatu. Potvrzují to slova ministra Mariana Jurečky při projednávání návrhu zákona č. 18/2022 Sb. v Senátu dne 20. 1. 2022, kdy uvedl: „byl jsem také jedním z těch, kteří byli u dohody, která vznikla na půdě sněmovny v roce 2015. I po debatách o zmražení a snižování platů se přistoupilo k tomu, že tehdejší předseda sněmovny Jan Hamáček obešel všechny představitele politických stran a uzavřela se dohoda na takzvaném automatu, na automatu, který odráží vývoj od průměrné mzdy z hlediska platů těchto skupin, o kterých tady mluvíme. Tehdy byla uzavřena dohoda, že už se nikdy nebude do toho vstupovat a nechá se tento automat. Já jsem byl vždycky příznivcem respektovat tuto dohodu a tento nastavený princip. Teď tady stojím jako předkladatel za vládu v situaci, kdy jsme přistoupili k tomu kroku zamražení té velké skupiny lidí, kteří pracují ve veřejném sektoru. Proto si myslím, že i navzdory té dohodě, která byla tehdy vytvořena, tak si myslím, že pro tento výjimečný stav z hlediska rozpočtu, který je opravdu, řekněme, specifický za posledních 30 let, Česká republika nebyla v takové spirále tempa zadlužování, v takové spirále zvyšování schodku státního rozpočtu, jako za poslední 2 roky. ... už bychom neměli v budoucnu, já jsem to řekl i na vládě, že už materiál v tomto směru, z hlediska nějakého zmražení apod., na půdu parlamentu neponesu. Myslím si, že tady má být nějaká kultura způsobu odměňování, ať už nás jako zákonodárců, ale i ostatních klíčových oblastí moci zákonodárné, výkonné a soudní. Myslím si, že tak, jak se to navázalo v roce 2015, to dávalo nějakou jasnou logiku a transparentnost, proč ty zákony jsou stanoveny tak, jak jsou stanoveny.“

Důkaz: stenografický zápis 19. schůze Senátu konané dne 20. 1. 2022 (příloha 24)
zdroj:
<https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/hlasovani?action=steno&O=13&IS=6872&D=20.01.2022#b22800>

[75]Uzavření politické dohody o tom, že se již do platového automatu nebude vstupovat potvrdila i přímá aktérka tehdejších událostí (coby ministryně spravedlnosti) Helena Válková ve svém projevu poslankyně dne 7. 9. 2023.

Důkaz: projev poslankyně Heleny Válkové na 75. schůzi Poslanecké sněmovny dne 7. 9. 2023 (příloha 02)

[76]Exekutiva i zákonodárce si tedy existenci systémové platové solidarity soudců velmi dobře uvědomují, přesto do tohoto systému z ryze politických důvodů nyní napadeným zákonem

Shodu s prvopisem potvrzuje: Bc. Ivona Krajcigrová.

zasáhli, činí tak opakovaně (v poslední době v letech 2021 i 2022 a nyní od roku 2024 natrvalo), což smysl a funkci platového automatu naprosto degraduje a popírá.

[77]Že je výše platu soudců předmětem ryze politických rozhodnutí dokumentuje i to, že tatáž vláda, která schválila návrh nyní napadeného zákona, projednávala na schůzi dne 29. 12. 2021 návrh novely zákona č. 236/1995 Sb. poslance Andreje Babiše (sněmovní tisk 54/0), podle níž mělo dojít ke zmrazení platu představitelů státní moci (s výjimkou soudců) na roky 2022 až 2026. Vláda k tomuto návrhu zákona zaujala nesouhlasné stanovisko, které je přitom v příkrém rozporu s cílem nyní napadeného zákona, jímž je trvalé snížení platu soudců. Zmíněné stanovisko totiž vláda odůvodnila takto: „Návrh neodpovídá účelu úpravy stanovení platu představitelů státní moci a soudců v zákoně č. 236/1995 Sb. Tím mělo být především zajištění stability a kontinuity vývoje platové základny v návaznosti na vývoj mzdové hladiny v národním hospodářství (dříve v nepodnikatelské sféře) a zabezpečení konzistentního způsobu odměňování za výkon funkce pro všechny ústavně vymezené základní pilíře státní moci. Systém výpočtu platových základů následuje výkyvy v hospodářském cyklu, které se promítají do výše průměrné mzdy, s určitým logicky daným zpožděním“.

- Důkaz: 1) sněmovní tisk 54/0 (příloha 25)
zdroj: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=54&CT1=0>
2) příloha usnesení vlády č. 1197 ze dne 29. 12. 2021 (příloha 26)
zdroj: <https://apps.odok.cz/djv-agenda?date=2021-12-29>

[78]Lze znovu připomenout vyjádření tehdejšího předsedy poslaneckého klubu KDU-ČSL poslance Marka Výborného, podle něhož si vláda byla vědoma problematickosti zmrazení platu soudců z pohledu Ústavního soudu a toho, že po rozmrazení dojde ke skokovému nárůstu platů, a proto namísto ke zmrazení platů přistoupila ke snížení násobku. Jako hlavní důvod snížení násobku pak označil symboliku a solidaritu s ostatními zaměstnanci, která je však podle navrhovatele obsažena v platovém automatu bez dalšího.

[79]Otázku systémové solidarity platu soudců lze uzavřít poukazem na to, že plat soudců je výrazem jejich materiálního zabezpečení coby jedné ze záruk soudcovské nezávislosti, jakožto chráněné ústavní hodnotě. K charakteru platu soudce, který je jedinou formou materiálního zabezpečení soudců, a ke specifitě jejich profese se Ústavní soud vyjádřil v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 28/13 (bod 76): „Soudci se odlišují od ostatních ústavních činitelů podstatným omezením jakékoli možnosti získat další příjem např. z titulu výkonu další funkce, pracovního vztahu anebo dokonce podnikání, výpadek příjmu si tedy soudce nemůže nijak nahradit jinou pracovní činností (ty povolené většinou nejsou s to výpadek nahradit – pedagogická či vědecká činnost). Nadto je povolání soudce většinou celoživotní volbou, která by neměla být ovlivňována neustálými zásahy do materiálního zabezpečení. V tomto ohledu je soudní moc nejstabilnějším pilířem státní moci, neboť nepodléhá volebním cyklům, jejichž zákonitosti patrně mohou vést u představitelů zákonodárné moci a exekutivy k snaze vyjít vstříc náladě veřejnosti i v oblasti odměn za výkon poslaneckého mandátu.“ V témže nálezu (bod 74) Ústavní soud také uvedl, že „Platy soudců jsou navíc stanoveny fixní částkou a na rozdíl od státních úředníků je nelze navyšovat přiznáváním žádných odměn“, a v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 22/09 (bod 40) připomněl, že „na rozdíl od legislativy a exekutivy je na soudce kladen jasný požadavek dokončeného vysokoškolského vzdělání, složení odborné justiční zkoušky a dalšího odborného vzdělávání. Nepřehlédnutelným požadavkem na soudce je jejich morální bezúhonnost, kterou vyžaduje a předpokládá zákon. S pozicí soudce je také spojeno mnoho restriktivních opatření, která zasahují do osobního života soudce, včetně omezení vedlejších příjmů ... Právě proto se stát zavázal soudce důstojně hmotně zabezpečit.“

VII.**Miliardové úspory státního rozpočtu v důsledku platových restrikcí vůči soudcům v minulosti**

[80]Vláda odůvodnila snížení platu soudců potřebou úspor na výdajové stránce státního rozpočtu, což je stejný důvod, jaký byl použit i v případech předchozích platových restrikcí. K tomu je však třeba zdůraznit, že soudci se na úsporách státního rozpočtu v minulosti podíleli jako žádná jiná profesní skupina, a to v miliardových řádech. Na to ostatně upozornil Ústavní soud v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 28/13 (bod 75), kde uvedl, že zmrazení platů soudců mezi roky 2002 až 2011 přineslo státnímu rozpočtu úspory v řádech miliard Kč, a že další značné úspory v řádech miliard Kč státní rozpočet zaznamenal prostřednictvím ad hoc stanovovaných platových základů v letech 2011 až 2014.

[81]Další velkou úsporou státního rozpočtu je částka okolo 4 mld. Kč v důsledku uzavření dohod mezi státem a soudci v roce 2015, kdy se soudci vzdali převážné části svých platových nároků za léta 2011 až 2014 po zrušení několika platových restrikcí Ústavním soudem.

Důkaz: článek „Vláda souhlasila s dohodou o platech soudců“ ze dne 9. 2. 2015 (příloha 26)
zdroj: [https:// www.lidovky.cz/domov/vlada-souhlasila-s-dohodou-o-platech-soudcu.A150209_115830_ln_domov_ele](https://www.lidovky.cz/domov/vlada-souhlasila-s-dohodou-o-platech-soudcu.A150209_115830_ln_domov_ele)

VIII.**Platové restrikce v letech 2021 a 2022**

[82]Ataky moci výkonné a zákonodárné vůči materiálnímu zabezpečení soudců platem (jinou formu ani materiální zabezpečení soudců nemá) neustávají. Vývoj v posledních letech je takový, že od roku 2021 je plat soudců znovu postihován opakovanými restrikcemi. Pro rok 2021 byl plat soudců snížen na úroveň roku 2020, a od února do prosince roku 2022 byl plat soudců snížen opět na úroveň roku 2020. Přitom plat soudců v roce 2020 vycházel z průměrné mzdy v nepodnikatelské sféře v roce 2018. V roce 2021 byli tedy soudci odměňováni podle úrovně průměrné mzdy, která zde byla před třemi lety, a v roce 2022 byli odměňováni podle průměrné mzdy, která zde byla dokonce před čtyřmi lety.

VIII. 1**Rok 2021**

[83]Platová restrikce pro rok 2021 provedená zákonem č. 587/2020 Sb. formou stanovení ad hoc platové základny pro uvedený rok ve výši 100 872 Kč (§ 3b odst. 1 zákona č. 236/1995 Sb. ve znění od 1. 1. 2021) byla odůvodněna „nepříznivou hospodářskou situací státu umocněnou důsledky epidemie COVID-19, vyšší schodku státního rozpočtu a z toho plynoucí potřeby úspor státu na výdajové stránce“. Přitom později vyšlo najevo, že téměř 90 % meziročního nárůstu celkových výdajů státu nesouviselo s výdaji vynaloženými v souvislosti s onemocněním COVID-19; epidemie tedy měla na výdaje státu jen velmi malý vliv. Další platovou restrikcí realizovanou výše uvedeným zákonem s účinností od 1. 1. 2021 byl přechod z průměrné mzdy v nepodnikatelské sféře na průměrnou mzdu v národním hospodářství, jak je to zmíněno v článku VI. 4 návrhu.

Důkaz: tisková zpráva k výroční zprávě Nejvyššího kontrolního úřadu za rok 2021 ze dne 4. 4. 2022 (příloha 27)

[84]Navrhovatel připomíná slova Ústavního soudu z nálezů sp. zn. Pl. ÚS 12/10: „Relevantní (úřednická) místa přitom pravidelně smlčují, že odměňování některých zaměstnanců státu může představovat i násobek soudcovských platů už proto, že jejich mzdu, na rozdíl od Shodu s prvopisem potvrzuje: Bc. Ivona Krajcigrová.

soudců, nemusejí tvořit jen pevné tarify, nýbrž i další, buď pravidelně se opakující finanční částky (osobní ohodnocení), a/nebo doplněné jednorázovými částkami (odměny)“, a z nálezů sp. zn. Pl. ÚS 16/11 a Pl. ÚS 33/11, že „Snížování platu soudců je provázáno paradoxně rozpornými skutečnostmi: na straně jedné je odůvodňováno zákonodárcem nutností úspor veřejných financí a snížením disproporcionality ve vztahu k platům zaměstnanců veřejné správy, na straně druhé je dlouhodobě provázáno zvyšováním platů ve veřejné správě (spjatým namnoze s poskytováním mimořádných odměn či smluvních platů), resp. jejich nesnižováním“.

[85]V návaznosti na právě řečené navrhovatel zdůrazňuje, že i v roce 2021 byl stát velmi štedrý ve vyplácení odměn na ministerstvech, správních úřadech a dalších státem řízených institucích. Tyto instituce totiž v roce 2021 vyplatily svým zaměstnancům (vedle běžného platu) odměny často v mnohasetisícových výších, tvořící významnou část celkového platu. Tyto údaje, i za léta dřívejší, jsou zveřejněny na základě informací poskytnutých příslušnými institucemi podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, na webové stránce <https://platyuredniku.cz>, kterou spravuje projekt Hlídač státu (<https://www.hlidacstatu.cz>); tyto informace o odměnách pravidelně přebírají renomovaná média. Navrhovatel tyto údaje také přebírá a pro stručnost uvádí pouze zaměstnance státu s nejvyššími odměnami, a to u institucí úřednického typu, ovšem lze dohledat desítky dalších zaměstnanců státu s odměnami jen o málo nižšími. Kromě tradičních úřednických míst lze upozornit na astronomickou výši běžných platů a odměn ve státním podniku Lesy České republiky, s.p. Údaje o odměnách v roce 2021 uvádí následující tabulka:

název instituce	pracovní pozice	výše odměny	poměr odměny k platu
Ministerstvo dopravy	náměstek č. 1	465 000 Kč	23 %
Ministerstvo dopravy	náměstek č. 2	465 000 Kč	23 %
Ministerstvo dopravy	náměstek č. 3	465 000 Kč	24 %
Ministerstvo financí	náměstek č. 8	465 000 Kč	21 %
Ministerstvo financí	náměstek č. 9	465 000 Kč	19 %
Ministerstvo obrany	přímo podřízený C	489 881 Kč	25 %
Ministerstvo obrany	přímo podřízený I	486 254 Kč	22 %
Ministerstvo práce a sociálních věcí	pozice č. 24	465 000 Kč	22 %
Ministerstvo práce a sociálních věcí	pozice č. 28	445 000 Kč	22 %
Ministerstvo spravedlnosti	náměstek č. 4	405 000 Kč	20 %
Ministerstvo spravedlnosti	náměstek č. 7	405 000 Kč	20 %
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	náměstek F	460 000 Kč	23 %
Ministerstvo vnitra	náměstek č. 3	451 045 Kč	17 %
Ministerstvo zemědělství	náměstek č. 2	685 000 Kč	31 %
Ministerstvo zemědělství	náměstek č. 3	440 000 Kč	20 %
Úřad vlády	vedoucí pozice č. 4	650 000 Kč	30 %
Kancelář prezidenta republiky	vedoucí	691 422 Kč	26 %
Generální finanční ředitelství	ředitel č. 1	475 000 Kč	19 %
Úřad pro ochranu hospodářské soutěže	předseda	374 000 Kč	13 %
Český úřad zeměměřičský a katastrální	předseda	410 000 Kč	21 %
Správa státních hmotných rezerv	předseda	483 600 Kč	21 %
Lesy České republiky, s.p.	generální ředitel	5 452 500 Kč	63 %

Důkaz: Výše odměn za rok 2021 (příloha 33)
zdroj: <https://platyuredniku.cz/>

Shodu s prvopisem potvrzuje: Bc. Ivona Krajcigrová.

VIII. 2
Rok 2022

[86] Vyplácení vysokých odměn na ministerstvech, správních úřadech a dalších státem řízených institucích pokračovalo i v roce 2022, kdy byl plat soudců opět postížen restrikcí, jež byla provedena zákonem č. 18/2022 Sb. Údaje o odměnách vyplacených v roce 2022, jež navrhovatel také převzal z adresy <https://platyuredniku.cz>, uvádí následující tabulka:

název instituce	pracovní pozice	výše odměny	poměr odměny k platu
Ministerstvo dopravy	náměstek 1	460 000 Kč	25 %
Ministerstvo dopravy	náměstek 2	440 000 Kč	24 %
Ministerstvo dopravy	náměstek 3	470 000 Kč	27 %
Ministerstvo dopravy	náměstek 5	370 000 Kč	22 %
Ministerstvo dopravy	náměstek 6	380 000 Kč	23 %
Ministerstvo dopravy	náměstek 7	500 000 Kč	27 %
Ministerstvo dopravy	ředitel 6	402 000 Kč	29 %
Ministerstvo dopravy	ředitel 7	390 000 Kč	32 %
Ministerstvo dopravy	ředitel 10	354 000 Kč	27 %
Ministerstvo dopravy	ředitel 19	327 228 Kč	23 %
Ministerstvo dopravy	ředitel 21	370 000 Kč	28 %
Ministerstvo dopravy	ředitel 24	425 944 Kč	27 %
Ministerstvo financí	náměstek 1	475 000 Kč	25 %
Ministerstvo financí	náměstek 2	393 000 Kč	19 %
Ministerstvo financí	náměstek 5	475 000 Kč	21 %
Ministerstvo financí	náměstek 6	325 000 Kč	14 %
Ministerstvo financí	státní tajemník	400 000 Kč	19 %
Ministerstvo kultury	náměstek A	410 000 Kč	20 %
Ministerstvo kultury	náměstek A	300 000 Kč	15 %
Ministerstvo obrany	přímo podřízený A	450 000 Kč	25 %
Ministerstvo obrany	přímo podřízený C	450 000 Kč	22 %
Ministerstvo obrany	přímo podřízený E	400 000 Kč	19 %
Ministerstvo obrany	přímo podřízený I	420 000 Kč	19 %
Ministerstvo práce a sociálních věcí	pozice 4	355 000 Kč	17 %
Ministerstvo práce a sociálních věcí	pozice 5	726 000 Kč	31 %
Ministerstvo práce a sociálních věcí	pozice 6	380 000 Kč	18 %
Ministerstvo práce a sociálních věcí	pozice 11	380 000 Kč	19 %
Ministerstvo průmyslu a obchodu	náměstek 2	390 000 Kč	21 %
Ministerstvo průmyslu a obchodu	náměstek 5	370 000 Kč	18 %
Ministerstvo průmyslu a obchodu	náměstek 6	420 000 Kč	20 %
Ministerstvo průmyslu a obchodu	náměstek 7	400 000 Kč	19 %
Ministerstvo průmyslu a obchodu	vedoucí pracovník 5	380 000 Kč	26 %
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	náměstek A	390 000 Kč	19 %
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	náměstek D	405 000 Kč	21 %
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	náměstek J	390 000 Kč	23 %
název instituce	pracovní pozice	výše odměny	poměr odměny k platu
Ministerstvo vnitra	náměstek 5	500 000 Kč	21 %
Ministerstvo vnitra	náměstek 6	485 000 Kč	23 %
Ministerstvo vnitra	náměstek 7	500 000 Kč	22 %
Ministerstvo vnitra	náměstek 8	500 000 Kč	21 %

Shodu s prvopisem potvrzuje: Bc. Ivona Krajcigrová.

Ministerstvo vnitra	ředitel 1	580 000 Kč	35 %
Ministerstvo vnitra	ředitel 4	305 000 Kč	20 %
Ministerstvo vnitra	ředitel 5	424 944 Kč	27 %
Ministerstvo zdravotnictví	náměstek 1	400 000 Kč	25 %
Ministerstvo zdravotnictví	náměstek 3	390 000 Kč	18 %
Ministerstvo zdravotnictví	náměstek 4	405 000 Kč	19 %
Ministerstvo zdravotnictví	náměstek 5	325 000 Kč	16 %
Ministerstvo zdravotnictví	ředitel odboru 2	325 000 Kč	23 %
Ministerstvo zdravotnictví	ředitel odboru 6	370 000 Kč	27 %
Ministerstvo zdravotnictví	ředitel odboru 12	351 000 Kč	19 %
Ministerstvo zemědělství	náměstek 5	747 000 Kč	34 %
Ministerstvo zemědělství	náměstek 6	475 000 Kč	21 %
Ministerstvo zemědělství	náměstek 7	685 000 Kč	29 %
Ministerstvo zemědělství	náměstek 8	715 000 Kč	30 %
Ministerstvo zemědělství	náměstek 10	655 000 Kč	27 %
Ministerstvo zemědělství	ředitel odboru 2	325 000 Kč	22 %
Ministerstvo životního prostředí	náměstek 4	395 000 Kč	20 %
Úřad vlády	náměstek 3	320 000 Kč	17 %
Úřad vlády	náměstek 5	300 000 Kč	16 %
Úřad vlády	náměstek 6	375 000 Kč	22 %
Kancelář prezidenta republiky	vedoucí	1 253 144 Kč	38 %
Kancelář prezidenta republiky	zástupce vedoucích	578 518 Kč	28 %
Kancelář prezidenta republiky	ředitel sekce 3	319 000 Kč	20 %
Kancelář prezidenta republiky	ředitel odboru analytického	434 071 Kč	29 %
Kancelář prezidenta republiky	ředitel odboru legislativy a práva	423 711 Kč	25 %
Kancelář prezidenta republiky	ředitel odboru zahraničního	434 071 Kč	24 %
Kancelář prezidenta republiky	ředitel sekce administrativní	578 518 Kč	30 %
Kancelář prezidenta republiky	ředitel sekretariátu	423 711 Kč	27 %
Energetický regulační úřad	ředitel sekce A	545 000 Kč	27 %
Energetický regulační úřad	ředitel sekce B	440 000 Kč	23 %
Generální finanční ředitelství	ředitel 6	485 000 Kč	25 %
Generální finanční ředitelství	ředitel 7	495 000 Kč	24 %
Generální finanční ředitelství	ředitel 8	495 000 Kč	25 %
Generální finanční ředitelství	ředitel 9	435 000 Kč	20 %
Generální ředitelství cel	ředitel sekce 2	300 000 Kč	20 %
Generální ředitelství cel	ředitel sekce 4	307 400 Kč	22 %
Správa státních hmotných rezerv	Předseda	470 000 Kč	20 %
Úřad pro ochranu hospodářské soutěže	ředitel odboru 3	320 000 Kč	23 %
Úřad pro ochranu osobních údajů	ředitel odboru 1	350 000 Kč	23 %
název instituce	pracovní pozice	výše odměny	poměr odměny k platu
Úřad pro ochranu osobních údajů	ředitel odboru 6	316 000 Kč	23 %
Lesy České republiky, s.p.	ředitel krajského ředitelství 2	546 000 Kč	28 %
Lesy České republiky, s.p.	ředitel krajského ředitelství 6	576 000 Kč	28 %
Lesy České republiky, s.p.	ředitel závodu 5	1 164 000 Kč	48 %

Shodu s prvopisem potvrzuje: Bc. Ivona Krajcigrová.

Důkaz: výše odměn za rok 2022 (příloha 34)
zdroj: <https://platyuredniku.cz/>

IX.

Zákon č. 349/2023 Sb. zasahuje do principu nezávislosti soudců

[87] Ústavní soud v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 33/11 uvedl, že svévolný zásah zákonodárce do oblasti materiálního zabezpečení soudců, a v tom rámci i platové restrikce, je nutno ve smyslu ustálené judikatury Ústavního soudu do rámce chráněného principem jejich nezávislosti podřadit ze dvou důvodů:

- a) nezávislost soudců je v první řadě podmíněna jejich morální integritou a odbornou úrovní, zároveň ale je spjata i s jejich přiměřeným materiálním zajištěním. Tento komponent principu nezávislosti soudců byl zakotven i v doporučení Výboru ministrů Rady Evropy č. r. (94) 12 ze dne 13. října 1994 ohledně nezávislosti, efektivnosti a role soudců, dle něhož se mezi „řádné pracovní podmínky“ soudců řadí i „zajištění přiměřenosti postavení a odměňování soudců s ohledem na důstojnost jejich profese a pracovní zatížení“ (Zásada III, bod 1b). Obdobná maxima je obsažena i v čl. 6.1 Evropské charty o statutu soudce, přijaté účastníky multilaterálního setkání organizovaného Radou Evropy ve dnech 8. 7. až 10. 7. 1998, dle něhož soudci z povolání mají právo na plat, jehož výše má být stanovena tak, aby je chránila před tlakem směřujícím k ovlivnění jejich rozhodnutí a všeobecně k ovlivnění jejich chování při nalézání práva, kterým by mohla být ohrožena jejich nezávislost a nestrannost. V této souvislosti Ústavní soud opakovaně poukazuje na skutečnost (nález sp. zn. Pl. ÚS 12/10), že „na snižování schodků veřejných rozpočtů se již dlouhodobě podílí profesní skupina, u níž je zákonem velmi výrazně omezena možnost dosahování jiných příjmů než platových“.
- b) druhým důvodem podřazení zákazu svévolného zásahu do materiálního zajištění soudců (platových restrikcí) do rámce principu jejich nezávislosti je vyloučit možnost, eventualitu nátlaku moci zákonodárné, resp. výkonné na rozhodování soudců. Jinými slovy, vyloučit svévolné zásahy do materiálního zajištění soudců jako eventuální formu „penalizace“ soudců ze strany legislativy a exekutivy, a tím i formy nátlaku na jejich rozhodování. Vývoj stanovisek k problematice garancí soudcovské nezávislosti probíhal paralelně i na úrovni evropských institucí. Výbor ministrů Rady Evropy v doporučení CM/Rec(2010)12 ze dne 17. 11. 2010 o soudcích zakotvil požadavek, dle něhož odměňování soudců musí vyjadřovat jejich roli a odpovědnost a být dostatečnou zábranou vůči stimulům zaměřeným k ovlivnění jejich rozhodnutí, přičemž za garanci dosažení tohoto účelu je považován stav, v němž – kromě jiného – jsou penze soudců v rozumném vztahu k dřívějšímu platu a v němž je dána existence speciálních zákonných ustanovení bránících snižování platu soudců (čl. 54).

[88] Jak již bylo vysvětleno výše, napadený zákon je výrazem svévole zákonodárce, neboť natrvalo snižuje již dosažený plat soudců, je v rozporu se zásadou proporcionality platové restrikce vůči soudcům oproti ostatním „služebníkům státu“ a není odůvodněn výjimečnými okolnostmi, což ve svých důsledcích porušuje princip nezávislosti soudců vyjádřený jako ústavní princip v čl. 82 odst. 1 Ústavy.

X.

Závažné narušení smíru moci výkonné a moci soudní z roku 2015

[89] Argumentace o neústavnosti zákona č. 349/2023 Sb. se opírá také o okolnosti mající své kořeny v minulosti. Jde o to, že přijetím vládou navrženého zákona došlo k popření důvodů a motivů, pro které soudci uzavřeli v roce 2015 se státem (vládou) dohody o vzdání se převážné části platových nároků za léta 2011 až 2014. Přijetím zákona došlo k závažnému narušení smíru,

Shodu s prvopisem potvrzuje: Bc. Ivona Krajčigrová.

který uzavřením dohod v roce 2015 mezi soudci a státem nastal a jenž po mnoho let trval. Pro vysvětlení této argumentace je nutno připomenout si události z let 2011 až 2015.

[90]Platové restrikce vůči soudcům, k nimž zákonodárce mezi lety 1997 až 2010 přistupoval téměř každoročně, vygradovaly v letech 2011 až 2014, kdy zákonodárce (na návrh vlády) platy na léta 2011 až 2014 nejen zmrazil, ale současně též snížil relaci průměrné mzdy k platu soudců v platové základně. Nejprve tuto relaci snížil z trojnásobku na 2,5násobek (počínaje rokem 2011), aby poté, co 2,5násobek zrušil Ústavní soud, nahradil tento násobek počínaje rokem 2013 2,75násobkem.

[91]Platové restrikce pro léta 2011 až 2014 Ústavní soud zrušil nálezy sp. zn. Pl. ÚS 16/11, Pl. ÚS 33/11 a Pl. ÚS 28/13. Ke zrušení platových restrikcí muselo dojít několika nálezy a postupně proto, že k restrikcím došlo za vysoce promyšlené legislativní strategie moci výkonné, kdy bylo nejprve nutno dosáhnout zrušení zmrazení platových základen, a až poté mohl Ústavní soud zrušit snížené násobky průměrné mzdy (nejprve 2,5násobek a poté 2,75násobek).

[92]Legislativní strategie vlády byla velmi promyšlená, neboť podle důvodové zprávy (sněmovní tisk č. 133/0; přijatý zákon byl vyhlášen pod č. 425/2010 Sb.) se pro případ zrušení ad hoc platové základny pro rok 2011 Ústavním soudem měla aktivizovat „pojistka“, jež by zabránila nevratnému skokovému nárůstu platů soudců, který by nastal beze změny obecné úpravy platové základny soudců v § 3 odst. 3 zákona č. 236/1995 Sb.; takto dosažené platy soudců by již patrně nebylo možné vzhledem k judikatuře Ústavního soudu v budoucnosti výrazně snížit. Tato „pojistka“ spočívala v aktivizaci obecné platové základny soudců odpovídající 2,5násobku průměrné mzdy v nepodnikatelské sféře. Poté, co byl 2,5násobek Ústavním soudem zrušen, přišla vláda s návrhem zákona (důvodová zpráva ke sněmovnímu tisku č. 880/0, přijatý zákon byl vyhlášen pod č. 11/2013 Sb.) založeného na argumentaci, že návrat k trojnásobku by kladl vysoké nároky na státní rozpočet v roce 2013 i v letech dalších, a proto za přiměřené řešení, zejména vzhledem k ekonomické situaci a možnostem státního rozpočtu, vláda považovala platovou základnu soudců odpovídající 2,75násobku průměrné mzdy.

[93]Intenzita a závažnost platových restrikcí tehdy vedla k tomu, že soudci mezi léty 2011 až 2013 podali stovky žalob na doplacení zmrazených platů a na doplacení platů snížených v důsledku snížení násobku průměrné mzdy. Tento postoj soudců a z toho plynoucí napjatou atmosféru na politické scéně i ve společnosti Ústavní soud při svém (zatím) posledním rozhodování vnímal, neboť v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 28/13 (bod 97) uvedl, že „předpokládá, že zákonodárce k datu vykonatelnosti tohoto nálezu do právní úpravy vloží úpravu vážící platovou základnu na ústavně konformní úroveň trojnásobku ... a na druhé straně by Ústavní soud nepřekvapilo, pokud by soudci od započatých sporů ustoupili a po několikaletém období sporů bylo nastoleno období pochopení a vzájemné úcty, která přináležejí činitelům představujícím pilíře státní moci.“

[94]Druhou spornou otázkou týkající se platu soudců řešenou v letech 2011 až 2014, jež byla předmětem soudního řízení, bylo, zda stát postupoval v souladu se zákonem při vyhlášení platové základny soudců ve sděleních Ministerstva práce a sociálních věcí. Šlo o soudní řízení o žalobě na doplatek platu za rok 2011, z něhož vzešlo i řízení o návrhu soudu na zrušení právního předpisu ukončené nálezem Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 33/11, kdy žalující soudce odvíjel výši doplatku platu od platové základny, jež činí trojnásobek průměrné měsíční mzdy „na přepočtené počty“ zaměstnanců v nepodnikatelské sféře dosažené podle zveřejněných údajů Českého statistického úřadu za předminulý kalendářní rok. Podle žalujícího soudce totiž stát nezákonně používal pro stanovení platové základny údaj Českého statistického úřadu o průměrné mzdě zaměstnanců „na fyzické osoby“, ačkoliv úroveň odměňování vystihuje jen taková průměrná mzda, v níž je zohledněna skutečná délka pracovních úvazků, tj. průměrná mzda na „přepočtené počty“ zaměstnanců. Ve zmíněném řízení dal obecný soud žalujícímu soudci

v tomto ohledu za pravdu; státem podané dovolání Nejvyšší soud zamítl rozsudkem ze dne 29. 12. 2014, č. j. 21 Cdo 1440/2014-456.

[95]Výsledkem sporů mezi soudci a státem v obou popsáných otázkách bylo uzavření kompromisních dohod o narovnání v roce 2015, kdy se soudci vzdali svých nároků na dorovnání platů do trojnásobku průměrné mzdy, ačkoliv Ústavní soud označil snížení násobku (na 2,5násobek a později na 2,75násobek) za protiústavní, oproti povinnosti státu doplatit soudcům rozdíl platu odpovídající správnému statistickému údaji o průměrné mzdě „na přepočtené počty“ za „nepromlčené“ roky 2012 až 2014. Uzavřením těchto dohod v roce 2015 státní rozpočet ušetřil okolo 4 mld. Kč (viz bod 81 návrhu).

[96]Pro nyní posuzovanou věc jsou velmi podstatné okolnosti, za kterých soudci dohody o narovnání se státem uzavřeli. Soudci je totiž uzavřeli v návaznosti na předchozí dohodu nejvyšších představitelů justice s vládou z února 2015, když na tiskové konferenci zástupců vlády a justice vyjádřil předseda Nejvyššího soudu Pavel Šámal přání, aby šlo o „*definitivní tečku a tlustou čáru za trapným dohadováním o platech*“, a předseda Nejvyššího správního soudu Josef Baxa zase uvedl, že „*by si přál nejtříť více staré spory a naopak uspořádat vzájemné poměry tak, aby nebyla otřesena důvěra v soudní systém. ... Není vina soudců, že bylo tolikrát zasahováno do původního zákona, až se systém rozklepá*“ (článek „Předsedové Baxa a Šámal: Hmotné zabezpečení souvisí s nezávislostí soudců“). Předseda Nejvyššího soudu Pavel Šámal v té době také uvedl, že „*I veřejnost by měla pochopit, že jestliže justice bude stabilní, bude plnit svou roli, tak nastane určitý smír ve společnosti*“ (článek „Šámal: Naprostá většina soudců dohodu o platech přijme“). Významné je též prohlášení shromáždění předsedů soudů ze dne 11. 2. 2015 konané na Nejvyšším soudu, podle něhož „*Soudci se tímto postojem vzdávají tři čtvrtin svých oprávněných platových nároků. Činí tak při vědomí své společenské odpovědnosti a v zájmu zachování důvěry veřejnosti v soudní moc. Soudci tímto krokem chtějí definitivně uzavřít nešťastnou kapitolu sporů o soudcovské platy a doufají, že stejný přístup zvolí do budoucna i politická reprezentace.*“ V rozhovoru pak Josef Baxa na počátek roku 2015 vzpomněl takto: „*Nebylo jednoduché soudce přesvědčit, aby žaloby stáhli. Nicméně se tak v drtivé většině stalo. Existoval ale příslib vlády, že už na platy sáhat nebude*“ (článek „Když soudci hrozí žalobami. Jde o hamižnost, nebo oprávněný strach o nezávislost?“). Uzavření popsané dohody mezi mocí soudní a mocí výkonnou potvrdila i přímá aktérka tehdejších událostí coby ministryně spravedlnosti Helena Válková ve svém projevu poslankyně dne 7. 9. 2023.

- Důkaz: 1) článek „Předsedové Baxa a Šámal: Hmotné zabezpečení souvisí s nezávislostí soudců“ ze dne 10. 2. 2015 (příloha 28)
zdroj: <https://www.ceska-justice.cz/2015/02/predsedove-baxa-a-samal-hmotne-zabezpeceni-souvisi-s-nezavislosti-soudcu>
- 2) článek „Šámal: Naprostá většina soudců dohodu o platech přijme“ ze dne 11. 2. 2015 (příloha 29)
zdroj: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/samal-naprosta-vetsina-soudcu-dohodu-o-platech-prijme-276720>
- 3) článek „Když soudci hrozí žalobami. Jde o hamižnost, nebo oprávněný strach o nezávislost?“ ze dne 26. 1. 2022 (příloha 30)
zdroj: https://www.lidovky.cz/domov/kdyz-soudci-hrozi-zalobami-jde-o-hamiznost-nebo-opravneny-strach-o-nezavislost.A220125_154029_ln_domov_lros
- 4) prohlášení shromáždění předsedů soudů ze dne 11. 2. 2015 (příloha 31)
zdroj: <https://www.nssoud.cz/aktualne/tiskove-zpravy/detail/prohlaseni-shromazdeni-predsedu-soudu-na-nejvyssim-soudu-11-2-2015>
- 5) projev poslankyně Heleny Válkové na 75. schůzi Poslanecké sněmovny dne 7. 9. 2023 (příloha 02)

[97]Lze shrnout, že představitelé justice při vyjednávání o kompromisní dohodě se státem uvěřili příslibu vlády, že v budoucnu již k zásahům do platu soudců docházet nebude, a proto apelovali

Shodu s prvopisem potvrzuje: Bc. Ivona Krajcigrová.

na soudce, aby na kompromis se státem přistoupili i za cenu vzdání se převážné části svých oprávněných platových nároků. Soudci uzavřením dohod také vyslyšeli apel Ústavního soudu v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 28/13 k uklidnění situace, zachovali se při vědomí své společenské odpovědnosti a v zájmu zachování důvěry veřejnosti v soudní moc.

[98] Je evidentní, že situace z let 2011 až 2014 se nyní opakuje, neboť stát opět jedná protiústavně i přes svůj dřívější příslib nezasahovat již do platu soudců. Stát nesystémově, účelově a z ryze politických (populistických) důvodů opět neústavně zasahuje do platu soudců, a činí tak nikoliv pouze na přechodnou dobu, ale natrvalo formou snížení násobku průměrné mzdy, aniž by toto snížení jakkoliv konkrétně odůvodnil. Nyní pouze nejde, jako před deseti lety, o 2,75násobek, ale o 2,822násobek, což je ovšem jen výsledek matematické hry s čísly tak, aby v příštím roce 2024 zůstala platová základna prakticky beze změny a aby se v budoucnu dostaly platy soudců do nižších úrovní.

[99] Porušením uvedeného slibu vlády, ve spojení se znovu pokračujícími útoky vlády na platy soudců v letech 2021 a 2022, a opět nyní od roku 2024, aniž by pro platové restriktce byly splněny ústavněprávní požadavky, se soudci oprávněně cítí být vládou podvedeni. Nebude proto žádným překvapením, pokud se takto rozhořčení soudci budou svých platových nároků domáhat ve velkém počtu soudní cestou.

XI.

Znevažení justice coby pilíře demokratického právního státu

[100] Napadený zákon představuje vrchol cílené, dlouholeté a postupné eroze materiálního zabezpečení soudců, jejichž práce je pro fungování demokratického právního státu zcela nezbytná. Přitom práce soudců je hodnocena velmi dobře, například pokud jde o rychlost vyřizování civilních věcí v rámci států Evropské unie, je Česká republika na samé špici hodnocení rychlosti. Práce soudců je stabilně vysoce hodnocena i ministerstvem spravedlnosti. Například o kvalitě české justice hovořil v superlativech náměstek ministra Antonín Stanislav dne 6. 9. 2023 na zasedání podvýboru pro justici ústavně-právního výboru Poslanecké sněmovny.

- Důkazy: 1) článek „Evropská komise – Česká justice patří v Evropě mezi nejrychlejší“ ze dne 8. 6. 2023 (příloha 32)
2) projev poslankyně Heleny Válkové na 75. schůzi Poslanecké sněmovny dne 7. 9. 2023 (příloha 02)

[101] Za výše popsaných okolností proto soudci oprávněně vnímají opakované útoky na jejich materiální zabezpečení platem, který je v zásadě jediným možným zdrojem jejich příjmu, a také institucionální zárukou nezávislosti, jako znevažení jejich zodpovědné a kvalitně odváděné práce, jež je pro fungování právního státu nezbytná.

XII.

Závěrem

[102] Již před 17 lety Ústavní soud v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 55/05 (bod 59) vyslovil „hluboké přesvědčení, že neblahá praxe „mimořádných“, a přitom zcela pravidelných opatření v oblasti odměňování soudců, s níž byl po osm let (1997 až 2004) opakovaně konfrontován, je minulostí, která se již nevrátí.“ V prozatím posledním nálezu sp. zn. Pl. ÚS 28/13 (bod 96) pak uvedl, že „již čtrnáctkrát se v uplynulých letech musel zabírat zásahy do materiálního zabezpečení soudců. Několikrát také již vyjádřil naději, že je to snad naposled a že zákonodárce bude vnímat meze možných zásahů prizmatem ústavních principů platných pro nezávislost moci soudní.“

[103] V souladu s výše řečeným Ústavním soudem proto navrhovatel vyjadřuje hluboké zklamání nad přístupem moci výkonné a zákonodárné, které pokračují v dlouholeté a postupné erozi materiálního zabezpečení soudců coby jedné ze součástí soudcovské nezávislosti. Činí tak způsobem, jenž je v příkrém rozporu s ustálenou judikaturou Ústavního soudu jak po legislativně procesní stránce, tak po stránce materiální, a navíc bez nezbytného předchozího dialogu s mocí soudní.

[104] Je evidentní, že moc výkonná a moc zákonodárná se nyní snaží pokračovat v demontáži a rozklížení systému odměňování soudců s očividným cílem „odstranit v minulosti učiněnou chybu“ vedoucí k výši platu soudců neodpovídající představám politiků. Na to poukazoval Ústavní soud již v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 12/10 (bod 30), a později znovu v nálezech sp. zn. Pl. ÚS 16/11, Pl. ÚS 33/11 a Pl. ÚS 28/13, kde zdůraznil, že opakované platové restrikce vůči soudcům se mu již nejeví jako „mimořádné a proporční, ale jako cílený proces směřující k tomu, aby se soudcovské platy vrátily do nižších úrovní, a tedy aby se touto cestou odstranila ze zorného úhlu moci zákonodárné a výkonné v minulosti učiněná „chyba“ při stanovení pravidel pro výpočty soudcovských platů v polovině 90. let 20. století. Taková nivelizace pak ve svých důsledcích vede zákonitě i k sestupu soudcovského stavu uvnitř středostavovské společenské vrstvy, jeho příjmové degradaci ve vztahu k ostatním právníckým povoláním a k umenšování jeho potřebné společenské prestiže.“

[105] Jestliže Ústavní soud tento návrh zamítne, moc výkonná a zákonodárná budou mít zcela důvodně za to, že byl úspěšně dovršen další krok výše zmíněné evoluční metody odstraňování chyb při stanovení platu soudců.

[106] Na úplný závěr nelze nezpomenout slova Ústavního soudu z nálezu sp. zn. Pl. ÚS 12/10 (bod 32): „... příliš dlouho zde trval systém vlády jedné strany, kdy i justice této straně patřila. Tento způsob vnímání justice přžívá v některých hlavách dodnes. Stále přžívá pojetí soudce nikoli jako reprezentanta soudní moci, ale jako státního úředníka, loajálního vůči státu, na státu závislého a státem placeného tak, jak velí momentální rozmar vládnoucí skupiny ... Nezávislost a nestrannost justice ... není jejím privilegiem, ale je nezbytným předpokladem jejího fungování pro dobro celé společnosti, zejména v dobách nepohody.“

XIII.

Petit návrhu

[107] Ze všech výše vyložených důvodů navrhovatel navrhuje, aby Ústavní soud zrušil slovo „**2,822násobek**“ **obsažené v ustanovení § 3 odst. 3 zákona č. 236/1995 Sb.**, o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu, **ve znění zákona č. 349/2023 Sb.**, kterým se mění některé zákony v souvislosti s konsolidací veřejných rozpočtů.

S úctou

Brno dne 15. března 2024

JUDr. Monika Schön, Ph.D., v. r.
předseda senátu 49 C Městského soudu v Brně